

**T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI**

**HATAY VE ADANA İLLERİNDE KAVUN ÜRETİMİNİN SOSYO-
EKONOMİK VE YETİŞTİRİCİLİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

Onur FALAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANTAKYA-HATAY
ARALIK, 2008

**T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI**

**HATAY VE ADANA İLLERİNDE KAVUN ÜRETİMİNİN SOSYO-
EKONOMİK VE YETİŞTİRİCİLİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

Onur FALAY
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANTAKYA-HATAY
ARALIK, 2008

MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

**HATAY VE ADANA İLLERİNDE KAVUN ÜRETİMİNİN SOSYO-
EKONOMİK VE YETİŞTİRİCİLİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

Onur FALAY
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

Doç Dr. Halit YETİŞİR danışmanlığında hazırlanan bu tez 03/ 12 / 2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile kabul edilmiştir.

İmza	İmza.....	İmza.....
Başkan	Üye	Üye:
Doç.Dr. Halit YETİŞİR	Yard.Doç.Dr. Tamer SERMENLİ	Yard.Doç.Dr. Erdal DAĞISTAN

Bu tez Enstitümüz Bahçe Bitkileri Anabilim Dalında hazırlanmıştır.

Kod No:

...../...../.....
Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Nejat AĞCA

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	III
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	IV
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VI
1. GİRİŞ.....	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	11
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	15
3.1. Materyal.....	15
3.2. Yöntem.....	15
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	17
4.1. Adana ve Hatay İline Ait İşletmeci İle İlgili Bilgiler.....	17
4.2. Adana ve Hatay İline Ait İşletme İle İlgili Bilgiler.....	19
4.3. Adana ve Hatay İline Ait Kavunun Pazarlama Durumu.....	22
4.4. Adana ve Hatay İline Ait Kavun Üretici Sorunları.....	33
4.5. Adana ve Hatay İline Ait Kavun Üretim Tekniği.....	37
4.6. Tartışma	57
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	65
5.1. Sonuçlar.....	65
5.2. Öneriler.....	66
KAYNAKLAR.....	68
TEŞEKKÜR.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	71
EKLER.....	72
EK 1	72

ÖZET

HATAY VE ADANA İLLERİNDE KAVUN ÜRETİMİNİN SOSYO-EKONOMİK VE YETİŞTİRİCİLİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Bu çalışma Adana ve Hatay illerinde kavun yetiştiriciliği yapan üreticilerin sosyo- ekonomik ve yetiştiricilik yönünden durumlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Adana ve Hatay illerinde Kavun yetiştiriciliği yapan 120 çiftçi ile yüz yüze görüşme yöntemi ile anket yapılmıştır.

Yapılan bu çalışmada, Adana ve Hatay illerinin bazı konularda birbirinden farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Adana ilinde çoğunlukla damla sulama ve malç uygulamasının yapıldığı görülmüştür. Hem Adana'da hem de Hatay'da yetiştiricilik açısından çok önemli sorunların yaşanmadığı belirlenmiştir. Ancak hastalık ve zararlıların kontrolü ve kimyasal ilaç kullanımı en önemli sorunlardan birisi olarak görülmüştür. Ne Adana'da ne de Hatay'da ekim veya dikim öncesi toprak analizi yapılmamaktadır. Kimyasal ilaçlar ve gübreler bilinçsiz bir şekilde kullanılmaktadır.

Çiftçilerimizin yetiştirdikleri ürünler için ürün sigortası yaptırmadığı, herhangi bir kooperatif ya da birliğe üye olmadıkları ve pazarlamada önemli sıkıntılarının olduğu tespit edilmiştir.

ABSTRACT**INVESTIGATION ON SOCIO-ECONOMIC STRUCTURE AND CULTURAL PRACTICES OF MELON PRODUCTION IN HATAY AND ADANA PROVINCES**

This study was carried out in order to investigate socio-economic and cultivation situation of melon grower in Adana and Hatay province.

Survey was conducted in 120 melon grower by face to face interviewing. In this study, there were significant difference between characteristics of melon grower in Adana and Hatay. It was seen that drip irrigation and plastic mulching were mainly practiced in Adana. It was determined that grower do not have important problem as regarded to melon cultivation practice. However, pesticide usage, pest and disease control were seen as one of the important problems of melon producers. Neither in Adana nor in Hatay, plant nutrient analysis in soil was done prior to seed sowing or seedling transplanting. One of the important results of the study is careless use of fertilizer and pesticide.

It was also determined that the melon growers did not make crop insurance, they were not a member of any grower association and union and they have problems in marketing.

2008, 78 Pages

Key Words: Melon cultivation, Adana, Hatay, socio-economics analysis

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
da	: Dekar
DAP	: Diamonyum Fosfat gübresi
DSİ	: Devlet Su İşleri
EUREPGAP	: Euro Retailer Produce Working Good Agriculture Practice
FAO	: Food and Agricultural Organization
GLOBALGAP	: The Global Partnership for Good Agricultural Practice
ha	: Hektar
HACCP	: Hazard Analysis and Critical Control Points
kg	: Kilogram
K ₂ SO ₄	: Potasyum Sülfat
MAP	: Monoamonyum Fosfat gübresi
MÖ	: Milattan Önce
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
v	: Varyete

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 1.1. Önemli Kavun Üretici Ülkeler.....	3
Çizelge 1.2. Ülkemizde Önemli Kavun Üretici İller.....	3
Çizelge 1.3. Hatay İlinde Kavun Ekim Alanı (da), Üretim Miktarı (ton) ve Verim (kg/da) Değerleri.....	8
Çizelge 1.4. Adana İlinde, Açıkta Kavun Üretiminde Ekim Alanı (da), Üretim Miktarı (ton) ve Verim (kg/da) Değerleri.....	9
Çizelge 1.5. Adana İlinde, Alçak Tünelde Kavun Ekim Alanı (da), Üretim Miktarı (ton) ve Verim (kg/da) Değerleri.....	9
Çizelge 1.6. Adana İlinde, Plastik Sera ve Yüksek Tünelde Kavun Ekim Alanı (da), Üretim Miktarı (ton) ve Verim (kg/da) Değerleri.....	10
Çizelge 3.1. Hatay İlinde Yapılan Anketlerin İlçelere Dağılımı.....	15
Çizelge 3.2. Adana İlinde Yapılan Anketlerin İlçelere Dağılımı.....	15
Çizelge 4.1. İşletmecinin Ortalama Yaşı.....	17
Çizelge 4.2. İşletmecinin Eğitim Durumu.....	18
Çizelge 4.3. İşletmecinin Toplam Aile Birey Sayısı.....	18
Çizelge 4.4. İşletmecinin Deneyim Süresi.....	19
Çizelge 4.5. İşletmecinin Tarım Dışı Çalışma Durumu.....	19
Çizelge 4.6. İşletmede Kışlık Sebze Yetiştiriciliği.....	20
Çizelge 4.7. Kavun Ekim Alanı.....	21
Çizelge 4.8. Toprak Hazırlığı ve Dikimde Karşılaşılan Sorunlar.....	34
Çizelge 4.9. Gübrelemede Karşılaşılan Sorunlar.....	34
Çizelge 4.10. Tohumla İlgili Sorunlar.....	35
Çizelge 4.11. İlaç Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar.....	35
Çizelge 4.12. Sulamada Karşılaşılan Sorunlar.....	36

Çizelge 4.13. Hasatta Karşılaşılan Sorunlar.....	36
Çizelge 4.14. Pazarlama Sorunları.....	37
Çizelge 4.15. Taban Gübresi Kullanım Durumu ve Kullanılan Taban Gübreleri.....	38
Çizelge 4.16. En Çok Üretilen Kavun Çeşitleri.....	41
Çizelge 4.17. Ekim-Dikim Mesafeleri.....	44
Çizelge 4.18. Çapalama Durumu.....	47
Çizelge 4.19. Kullanılan Su Kaynakları ve Sulama Sayısı.....	48
Çizelge 4.20. Üst Gübre Kullanımı.....	50
Çizelge 4.21. En Fazla Görülen Hastalıklar.....	51
Çizelge 4.22. En Fazla Görülen Zararlılar.....	51
Çizelge 4.23. Yetiştirme Süresince Zirai İlaç Kullanım Danışmanlığı ve Sayısı.....	52
Çizelge 4.24. Ürünün Hasat Zamanı.....	54
Çizelge 4.25. Hasat Sayısı.....	54
Çizelge 4.26. Aynı Tarla Üzerinde Kavun Yetiştirme Sıklığı.....	56

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.1. Arazi Kullanım Durumu.....	21
Şekil 4.2. Tarımsal Alet ve Ekipman Durumu.....	22
Şekil 4.3. Kavun Üreticilerinin Hasat Kriterleri	23
Şekil 4.4. Kavun Üreticilerinin Satış Biçimi.....	23
Şekil 4.5. Kavun Üreticilerinin Satış Yerlerini Tercih Nedenleri.....	24
Şekil 4.6. Kavun Üreticilerinin Satış Şekli.....	24
Şekil 4.7. Tüccarlardan ya da Komisyonculardan Alınan Avans Durumu	25
Şekil 4.8. Ürünün Sınıflandırılması.....	26
Şekil 4.9. Üreticilerin Ürünlerini Satış Zamanı.....	26
Şekil 4.10. Ürünlerin Taşınmasında Kullanılan Araçlar ve Kullanım Durumu.....	27
Şekil 4.11. Ürünün Satış Fiyatının Belirlenmesi Durumu	28
Şekil 4.12. Ürünün Satış Döneminde Pazar Fiyatının Araştırılması Durumu.....	29
Şekil 4.13. Fiyat Belirlenmesindeki Faktörler	29
Şekil 4.14. Üretime Karar Verirken Hasat Dönemindeki Piyasa Koşullarının Araştırılması ve Bilgi Kaynakları	30
Şekil 4.15. Bitki Deseninde Değişiklik Durumu	31
Şekil 4.16. Kavun Yetiştiriciliğinin Sebepleri	31
Şekil 4.17. Kavuna Alternatif Ürünler.....	32
Şekil 4.18. Tarımsal Kooperatife Üyelik Durumu.....	32
Şekil 4.19. Doğrudan Gelir Desteği Uygulaması.....	33
Şekil 4.20. Ekim-Dikim Öncesi Toprak Hazırlığı Durumu.....	38
Şekil 4.21. Organik Gübre Kullanım Durumu.....	39
Şekil 4.22. Arazinin Toprak Yapısı.....	40
Şekil 4.23. Tohum Teminindeki Sorunlar.....	42
Şekil 4.24. Hazır Fide Kullanım Durumu.....	42
Şekil 4.25. Ekim-Dikim Biçimi.....	43
Şekil 4.26. Dikim Sonrası Tünel Kullanım Durumu.....	44
Şekil 4.27. Çift Kat Örtü Kullanım Durumu.....	45
Şekil 4.28. Üretim Şekilleri.....	45
Şekil 4.29. Malç Kullanım Durumu.....	46
Şekil 4.30. Düzenli Sulama Durumu.....	47

Şekil 4.31. Kullanılan Sulama Sistemleri	48
Şekil 4.32. Üst Gübrenin Uygulanma Biçimi.....	49
Şekil.4.33. Kimyasal İlaç Uygulama Zamanı.....	52
Şekil 4.34. İlaç Kullanımı ile Hasat Arasındaki Süre Durumu	53
Şekil 4.35. Her Yıl Üst Üste Kavun Yetiştiriciliği Durumu.....	55
Şekil 4.36. Üreticilerin İyi Tarım Uygulamaları Konusunda Bilgi Durumu.....	56
Şekil 4.37. Üreticilerin Organik Yetiştiricilik Konusunda Bilgi Durumu.....	57

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi

Türkiye’de 1.056.000 hektarlık alanda yaklaşık 26 milyon ton sebze üretimi yapılmaktadır. Bu üretimin yaklaşık % 40’ını kabakgiller familyasına ait türler oluşturmakta ve kavun da familya içerisinde üretim alanı ve üretim değeri olarak önemli bir yere sahiptir. Kavun üretimi bakımından Türkiye, 103 bin ha’lık alanda 1.765 milyon tonluk üretimle Çin’den sonra ikinci sırada yer almaktadır. Ülkemizde kabakgiller familyası içerisinde karpuzdan sonra en fazla üretilen tür kavundur (FAO, 2005). Ülkemizde gerçekleştirilen bu üretimin %35’i Orta Anadolu Bölgesinde, % 27’si Ege Bölgesinde, %15’i Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, % 7’si Akdeniz Bölgesinde ve %16’sı diğer bölgelerdedir (Sarı ve ark., 2004a).

Kavun, yetiştiriciliği oldukça eskilere dayanan bir sebzedir. M.Ö. 2000 yıllarında Mısır piramitlerinde kavun figürlerine rastlanmıştır. Kökeni esas olarak Güneydoğu Afrika’dır. Buradan İran ve Türkistan’a geçtiği, daha sonra da dünyanın diğer bölgelerine yayıldığı bildirilmektedir. Gen merkezi içerisinde Anadolu, İran ve Afganistan da bulunmaktadır. Özellikle de Doğu Anadolu Bölgesi kavunun mikro gen merkezleri arasındadır (Abak ve ark., 2000). Birçok araştırmacı kavunun anavatanı olarak Küçük Asya (Anadolu), İran, Afganistan, Orta Asya ve Güneybatı Asya’yı kabul etmektedir. Bu bölgelerde yabani kavun çeşitlerine rastlanmaktadır. Kavun, anavatanı olarak bilinen bu bölgelerden dünyaya yayılmıştır (Dilingen, 1956). Romalı misyonerlerce Van yöresinden alınarak Avrupa ülkelerine götürülmüştür (Vural ve ark., 2000).

Kavunun olgun meyvelerinin taze olarak tüketilmesinin yanında, reçel, pasta, dondurma, meyve suyu, meyveli yoğurt, meyveli salata, turşu, çorba yapımı ve parfümeride değişik şekillerde değerlendirilmektedir. Kavunun besin değeri ve enerji içeriği çok yüksek değildir. Protein içeriği de yüksek olan bir sebze değildir. Ancak içerdiği zengin şeker, vitaminler ve mineral maddeler bakımından önemli bir sebzedir (Günay, 2005).

Kavun (*Cucumis melo*)’nun Sistematikteki yeri

Ülkemizde yoğun bir şekilde üretilen ve tüketilen *Cucurbitaceae* familyası içinde yer alan kavunun (*Cucumis melo* L.) sistematığı aşağıda verilmiştir. *Curbitaceae* familyasında yer alan *C. melo* türü altında altı alt tür bulunmaktadır. Ülkemizde bu altı alt türe de ait genotipler mevcuttur (Günay, 2005).

Kavun (*Cucumis melo*)’nun sitematiği

Bölüm : *Spermatophyta*

Alt Bölüm : *Angiospermae*

Sınıf : *Dicotyledoneae*

Takım : *Cucurbitales*

Familya : *Cucurbitaceae*

Cins : *Cucumis*

Tür : *Cucumis melo* L.

v. inodorus

v. reticulatus

v. cantolupensis

v. flexuosus

v. dudain

v. chito

Dünyada Önemli Üretici Ülkeler

Çizelge 1.1’de de görüldüğü gibi kavun, dünyada önemli miktarlarda üretilen sebzelerden birisi durumundadır. Çin 15 milyon tonluk üretimle ilk sırada yer alırken 1.7 milyon tonluk üretimle ülkemiz ikinci sırada yer almaktadır. Daha sonra ABD ve İran ülkemizi takip etmektedir. Ana vatanı Afrika olan kavun Asya kıtasında yoğun olarak üretilmektedir.

Çizelge 1.1. Önemli Kavun Üretici Ülkeler (Anonymous, 2006)

Ülke	Üretim (ton /Yıl)
Çin	15.138.000 ton
Türkiye	1.765.000 ton
ABD	1.207.000 ton
İran	1.125.000 ton

Ülkemizde kavun üretimine bölgeler açısından bakıldığında zaman, Ege bölgesinin birinci sırada geldiği bunu Marmara ve İç Anadolu bölgelerinin takip ettiği daha sonra ise sırası ile Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu bölgesi ve Akdeniz Bölgesi gelmektedir. Ülkemizde ortalama kavun verimi 1.7 ton/da dır (Anonymous, 2006).

Ülkemizdeki kavun üretimine iller bazında bakacak olursak en fazla üretimin Ankara'da yapıldığını görmekteyiz. Ankara'yı Manisa, Balıkesir ve Diyarbakır takip etmektedir. Çalışmanın konusu olan Adana ve Hatay illeri ise sırasıyla 5. ve7. sıralarda yer almaktadırlar. Adana 104.250 ton kavun üretirken, Hatay 58.000 tonluk bir üretime sahiptir (TUIK, 2006).

Çizelge 1.2. Ülkemizde Önemli Kavun Üretici İller (TUIK, 2006)

İller	Üretim (Ton)
Ankara	156.900
Manisa	126.300
Balıkesir	125.800
Diyarbakır	107.800
Adana	104.250
Muğla	100.000
Antalya	82.400
Hatay	58.000

Ülkemizde Yetiştirilen Başlıca Kavun Çeşitleri

Kavunun büyük bir çeşitlilik gösterdiği için ikincil gen merkezlerinden birisi olarak kabul edilen ülkemizde yetiştirilen kavun tipleri aşağıda verilmiştir (Anonim, 2006b).

- Hasanbey (Yuva) kavunu
- Kırkağaç (Altınbaş) kavunu
- Ananas kavunu
- Galia kavunu
- Topatan kavunu
- Sarı kavun

Dünyadaki Tüketim Alışkanlıkları

Yazlık sebzeler içerisinde yer alan ve meyvesi tüketilen bir sebze olan kavun farklı şekillerde tüketilebilmektedir. Olgun meyveleri taze olarak, dondurma olarak, meyve özü su ve şekerle veya sütle karıştırılıp içecek olarak, süs bitkisi olarak, turşu ve reçel yapımında ve kozmetik sanayinde kullanılabilir. Belli tiplerin olgunlaşmamış meyveleri çiğ olarak salatalarda, pişirilmiş olarak çorbalarda veya salamura sebze olarak ta tüketilmektedir. Tohumları içerlerinde buldukları bitkisel yağ ve proteinden dolayı kavru olarak tüketilir ve diyetle kullanılır. Yukarıda sayılan amaçlara yönelik çeşitler ve tipler geliştirilmiştir (Günay, 2005).

Kavunun Önemli Hastalık ve Zararlıları

Yetiştiricilikte hastalık ve zararlılara karşı çok iyi mücadele edilmelidir. Fungal hastalıklardan en önemlileri; külleme, Mildiyö, Fusarium ve Macrophomina solgunluğu, gri küf ve birkaç mantarın birlikte sebep olduğu çökerten fideliklerde görülür.

Külleme: Özellikle yaşlı yapraklarda görülür. Kuru havalarda yayılma hızı artar. Önce yaprağın üst yüzeyinde parça parça nispeten yuvarlak lekeler belirip daha sonra bu lekeler birleşerek yaprağın her iki yüzeyini, yaprak sapını ve gövdeyi kaplar. Önceleri beyaz renkte bir toz tabakası gibi görülür. Zaman ilerledikçe esmerleşir. Yapraklar kuruyup dökülür, bitkide gelişme durur. Ürün kaybına neden olur ve meyve tadı bozulur. Hastalıklı bitki kısımlarının toplanıp imhası ile konukçu yabancı otların yok

edilmesi yapılacak en iyi kültürel korunma çareleridir. Mücadelesinde Benomyl, Chinomethyonate, Ditalimfos, Thiophanate – Methyl vb. etkili maddeli preparatlar kullanılabilir. Bunların dışında toz veya ıslanabilir kükürt (WP) de etkin savaşım sağlar. Ayrıca üzerinde külleme miseli bulunan yabancı otlar ya da bitkisel artıkların uzaklaştırılması ve imha edilmesi ilaçlamanın etkinliğini arttırması bakımından da önemlidir (Abak ve ark., 2000).

Mildiyö (*Pseudoperonospora cubensis*): Yüksek nem koşullarında yaprakta önce yağsı lekeler şeklinde ortaya çıkan, daha sonra yaprağın tamamen kurumasıyla sonuçlanan ve çok hızlı yayılan bir fungustur. Mücadelesinde maneb, zineb, mancozebe, propineb vb. etkili maddeli ilaçlar kullanılabilir (Abak ve ark., 2000).

Fusarium solgunluğu (*Fusarium oxysporum* f. sp. *melonis*): 4 ırkı bulunan toprak kökenli bir fungustur. Bu fungusu karşı dayanıklı çeşitler piyasada bulunmaktadır. Dayanıklı çeşit seçimi, dayanıklı kabak anaçları üzerine kavun aşılama, ekim nöbeti uygulamaları alınabilecek bir dizi kültürel önlemlerdir (Abak ve ark., 2000).

Kurşuni küf (*Botrytis cinerea*): Bitkisel artıklar üzerinde ve toprakta bulunan, yağışlar ve rüzgar vasıtasıyla hızla yayılan, yüksek nem koşullarında epidemisi hızla artan bir fungustur. Mücadelesinde örtüaltı yetiştiriciliğinde yüksek nemden kaçınmak için havalandırmalar yapmak, budamalar sırasında mümkün olduğunca büyük yara izleri bırakmamak ve budama arkasından koruyucu fungusitlerle ilaçlamalar yapmak, çürümüş meyve ve bitkisel artıkları çevrede bulundurmamak ve hemen imha etmek, son olarak da Iprodione, Captan etkili maddeli ilaçlarla ilaçlamak başlıca kontrol yöntemleridir (Abak ve ark., 2000).

Çökerten: Çoğunlukla dezenfekte edilmeyen harçlara tohum ekimi yapıldığında karşılaşılan bir sorundur. Fidelerin gövdesinde toprağa yakın kısımlarda yumuşama, incelme ve çürümeler ortaya çıkar. Kökler kahverengileşerek çürür. İletim demetleri tahrip olan fideler ise ölür. Fide harcının ya da tohum ekimi yapılacak toprağın dezenfekte edilmesi kuşkusuz en geçerli yöntemdir. Captan, Maneb, Propineb, Hymexazol, Quiontozene etkili maddeli ilaçlardan biri ile ilaçlama da yapılabilir (Abak ve ark., 2000).

Kavun türüne etki yapan çok sayıda virüs hastalığı bulunmakla birlikte, bunlardan en önemlileri Kabak Sarı Mozaik Virüsü (ZYMV), Hıyar Mozaik Virüsü (CMV), Papaya Halkalı Leke Virüsü (PRSV ya da eski adıyla WMV), Karpuz Mozaik Virüsü (WMV2)

ile Kabakgil Yaprak Biti kökenli Sarılık Virüsü (CABYV)'dür. Söz konusu virüsler kışı yabancı otlar üzerinde geçirmekte ve yaprak bitleriyle taşınmaktadır. Bu nedenle mücadelede özellikle yabancı ot kontrolü ve yaprak biti mücadelesi önem kazanmaktadır. Ayrıca parselde ilk virüs belirtileri gözlemlendikten sonra söz konusu bitkileri imha etmek ve tüm parselde dağılımını engellemek yapılacak en iyi işlemlerdendir. Virüsün bitkiye girişinden ve parselde yayılmasından sonra ise hiçbir mücadele yöntemi etkin değildir.

Kavun zararlıları içerisinde ise en önemlileri yaprak bitleri, nematodlar, beyaz sinek, kırmızı örümcek, kavun sineği ve tripslerdir. Tohum ekim döneminde fare ve köstebek zararı ile de karşılaşılabilir. Her zararlı için mevcut kimyasallar olup, ilk teşhis oldukça büyük önem taşımaktadır (Abak ve ark., 2000).

Yaprak bitleri: Yaprığın alt yüzeyinde bulunurlar, bitki özsuğunu emerek beslenirler. Salgıladıkları tatlımsı madde ile bitki üzerinde fumagin adı verilen siyah lekeler oluştururlar. Çok önemli diğer zararları ise virüs hastalıklarının taşıyıcısı olmalarıdır (Abak ve ark., 2000).

Kırmızı örümcekler (*Tetranychus ssp.*): Gözle zor görülebilecek kadar küçük, oval şekilli olan bu zararlı yaprakların özsuğunu emerek zarar yapar. Yaprakların alt yüzünde ergin, larva, nimf ve yumurtaları bir arada görülür. Bu zararlının emdiği yapraklar sararır, kıvrılır, kurur ve dökülür. Bitkiler verimden düşer ve hatta tamamen kuruyabilir. Kırmızı örümceklere karşı Malathion, Tatradiyon, Dicofol vb. içeren ilaçlardan biri kullanılmalıdır (Abak ve ark., 2000).

Kavun sineği (*Myiopardalis pardalina*): Önemli bir kavun meyve zararlısı olup, larva döneminde zarar yapar. Larvalar meyveleri çekirdek evini tahrip ederek bozar. Meyve içinde kalan larva kırıntıları ve pislikleri meyvenin tat ve aromasının bozulmasına neden olur. Larvaların dışarı çıkmak için açtıkları delikler de meyvenin çürümmesine neden olur. Kavun sineğine karşı birinci ilaçlama meyveler 3 – 4 cm çapa geldiğinde yapılmalı ve Carbaryl, Fenthion, Malathion, Endosulfan içeren ilaçlardan biri kullanılmalıdır. Birinci ilaçlamadan 15 gün sonra ikinci ilaçlama yapılmalıdır. Vejetasyon süresi uzun olan durumlarda üçüncü ilaçlama da yapılabilir (Abak ve ark., 2000). Kavun sineğinin yoğun olduğu bölgelerde münavebe planı uygulayarak 3 – 4 sene müddetle aynı tarlada kavun yetiştirilmemelidir (Vural ve ark., 2000).

Thripsler: Çiçeğin içerisinde emgi yaparak gelişir. Emgi yeri olan genç yumurtalıkta meyve olgunlaşma döneminde kaliteyi bozan siyah lekelere sebep olur (Abak ve ark., 2000).

Kök ur nematodları (*Meloidogyne spp.*): Kavunlarda önemli ölçüde zararlanmalar yaparlar. Nematodlar toprakta yumurta formunda uzun yıllar kalabilirler. Taşınmaları; bulaşık bitkiler, aletler ve sulama suyu vasıtasıyla gerçekleşir. En etkili mücadele yöntemi bazı dezenfektanlar yardımıyla toprak dezenfeksiyonudur. Solarizasyon da bir miktar etkili olabilmektedir. Toprağın sıcak ve kurak mevsimlerde birkaç defa alt üst edilecek şekilde işlenmesi, nematodla bulaşık bitki köklerinin tarlada bırakılmayıp sökülerek yakılması gibi yöntemler zararlının popülasyonunun azalmasına yardımcı olur. Mücadelesinde 1,3 dichloropropene-50, dazomet, methyl isothiocyanate vb. bileşimli preparatlar kullanılabilir.

Belirtilen bu hastalık ve zararlılar dışında kavunda başta küsküt olmak üzere parazit bitkilerle de sık sık karşılaşılabilir. Kavunda sorun oluşturan başlıca fizyolojik sorunlar ise, meyve ve yaprakta aşırı sıcaktan dolayı oluşan güneş yanıklıkları, su düzensizliğinin sebep olduğu çatlama, tozlanma bozukluğu ve beslenme yetersizliğinden ortaya çıkan meyve dökümleridir (Abak ve ark., 2000).

Akdeniz Bölgesi üretim şekli ve ürettiği kavun çeşitleri bakımından diğer bölgelerden ayrılmaktadır. Bölgede kavun, genel olarak alçak plastik tünel altında, serada veya açıkta erken ilkbahar döneminde yetiştirilmektedir. Akdeniz bölgesinde yetiştirilen çeşitlerin çoğunluğu *Cucumis melo* var. *cantalupensis* grubuna giren küçük meyveli çeşitler olmakla birlikte son zamanlarda *C. melo* var. *inodorus* grubuna giren çeşitler de yetiştirilmeye başlanmıştır. Akdeniz Bölgesinde en fazla kavun üretimi yapan iller ise Adana ve Hatay'dır. Adana ve Hatay'ın yanında Antalya ve Mersin illerinde de kavun üretimi yapılmaktadır. Antalya ve Mersin'de dar alanlarda seralarda üretim yapılırken, Adana ve Hatay'da yüksek plastik tünel, alçak plastik tünel ve açıkta üretim yaygın olarak yapılmaktadır.

Hatay ili sahip olduğu iklim ve toprak özellikleri bakımından birçok sebzenin rahatlıkla yetiştirilebildiği bir ilimizdir. Hatay'da yaklaşık 20.000 da ekiliş alanı ve 58.000 ton üretim miktarı ile kavun önemli sebzelerden birisidir. Hatay ilinde açık ve alçak plastik tünel altında üretim yapılmaktadır. Hatay genelinde birim alana verim 2.828 kg/da ile Türkiye ortalaması olan 1.713 kg/da 'dan (FAO, 2005) yaklaşık 1.100

kg daha fazladır. Örtüaltı kavun yetiştiriciliğinin yoğun yapıldığı Kumlu ilçesinde bu değer 7.000 kg/da'a kadar çıkmaktadır (Çizelge 2.1) (Anonim, 2006a).

Adana ilinde açıkta kavun yetiştiriciliği yapılan alan, üretim ve verim değerleri ilçelere göre Çizelge 2.2'de verilmiştir. Buna göre en fazla ekim alanı 10.000 da ile Karataş ilçesinde bulunurken, 50 da'lık ekim alanı ile Karaisalı ilçesi en az ekiliş alanına sahiptir. Ekiliş alanına paralel olarak en fazla üretim Karataş ilçesinde, en az üretim ise Karaisalı ilçesinde yapılmaktadır. Adana 'da, açıkta yetiştiricilikte ortalama verim 3625 kg/da'dır.

Adana'da 11.525 da alanda, alçak tünel altında kavun yetiştiriciliği yapılmaktadır. Alçak plastik tünel altında kavun yetiştirilen alan ve üretim değerleri Çizelge 2.3' de verilmiştir. Karataş ilçesi 10.000 da'lık alçak plastik tünel alanı ile en fazla alana sahip iken, en az plastik tünel alanına sahip olan ilçe Karaisalı'dır. En fazla kavun üretimi Karataş ilçesinde yapılırken, onu Yüreğir ilçesi takip etmektedir. Adana koşullarında alçak plastik tünel altında ortalama verim 4375 kg/da'dır. Alçak plastik tünel altında açıktaki üretime oranla 750 kg daha fazla ürün elde edilmektedir. Alçak plastik tünelle hem ürün artışı sağlanırken, hem de erkencilik sağlanmaktadır (Anonim, 2007).

Çizelge 1.3. Hatay İlinde Kavun Ekim Alanı (da), Üretim Miktarı (ton) ve Verim (kg/da) Değerleri (Anonim, 2006a)

İlçe	Ekilen alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Merkez	1.000	3.500	3.500
Altınözü	850	850	1.000
Hassa	5.500	12.650	2.300
İskenderun	400	800	2.000
Kırıkhan	10.000	34.050	2.500
Kumlu	450	3.150	7.000
Reyhanlı	2.000	3.000	1.500
Toplam/ortalama	20.200	58.000	2.828

Çizelge 1.4. Adana İlinde, Açıkta Kavun Üretimde Ekim Alanı (da), Üretim Miktarı (ton) ve Verim (kg/da) Değerleri (Anonim, 2007)

İlçe	Ekilen alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Seyhan	1000	4500	4500
Yüreğir	1000	3000	3000
Karaisalı	50	150	3000
Karataş	10000	40000	4000
Toplam/ortalama	12.050	47.650	3.625

Çizelge 1.5. Adana İlinde, Alçak Plastik Tünelde Kavun Ekim Alanı (da), Üretim Miktarı (ton) ve Verim (kg/da) Değerleri (Anonim, 2007)

İlçe	Ekilen alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Karataş	10000	40000	4000
Yüreğir	1000	6000	6000
Yumurtalık	450	1125	2500
Karaisalı	75	375	5000
Toplam/ortalama	11.525	47.500	4.375

Adana ilinde açık ve alçak plastik tünel altında yetiştiricilik yanında yüksek plastik tünel ve serada da kavun yetiştiriciliği yapılmaktadır. Alan olarak açıkta ve plastik tünel altında kavun yetiştiriciliğine oranla daha az bir alanda kavun yetiştiriciliği yapılmasına rağmen, daha erken ürün çıkartılması ve ihraç edilmesi nedeni ile önem arz etmektedir. En fazla yüksek plastik tünel ve sera alanı 50 da'lık alanla Yumurtalık ilçesinde bulunmaktadır. Yüksek plastik tünel ve sera koşullarında verim 6000 kg/da'a kadar çıkabilmektedir (Çizelge 2.4). (Anonim, 2007). Yukarıda verilen rakamlarda da

görüldüğü gibi Adana koşullarında birim alana verim Türkiye ortalamasının çok üzerindedir.

Kavun Dünyada olduğu gibi ülkemizde de yoğun olarak üretilen meyvesi yenilen sebzelerden birisidir. Ülkemizin bulunduğu coğrafi konumundan dolayı kavun yetiştiriciliği farklı bölgelerimizde farklı zamanlarda yapılabilmektedir. Güney bölgelerimizde erkenci üretim yapılırken orta ve kuzey bölgelerimizde orta dönem ve geç dönem üretimi yapılabilmektedir. Adana ve Hatay illerimiz sahip oldukları iklim koşullarından dolayı erkenci kavun üretiminde önemli bir yere sahiptirler. Hatay ve Adana illerimizde kavun üretiminde uygulanmakta olan üretim teknikleri ve iklimin sağladığı avantajla erken dönemde yüksek verim elde edilebilmektedir. Erken dönemde üretilen kavun hem iç pazarda hem de dış pazarda alıcı bulabilmektedir. Bu sebeplerle bölge açısından önemli bir tür olan kavun üzerinde çalışılması gereken türlerden birisidir. Kavun üreticilerin sosyo-ekonomik durumunun ve üretim-pazarlama koşullarının belirlenmesi ve sorunların tespiti önem arz etmektedir.

Çizelge 1.6. Adana İlinde, Plastik Sera ve Yüksek Plastik Tünelde Kavun Ekim Alanı (da), Üretim Miktarı (ton) ve Verim (kg/da) Değerleri (Anonim, 2007)

İlçe	Ekilen alan (da)	Üretim (Ton)	Verim (kg/da)
Seyhan	2	12	6000
Ceyhan	1	3	3000
Yumurtalık	50	150	3000
Toplam/ortalama	53	165	4000

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Adana ve Hatay illerinde kavun üretimi yapan çiftçilerin sosyo-ekonomik durumlarının belirlenmesi ve kavun üretiminin yetiştiricilik ve pazarlama yönünden incelenerek sonuçların özel sektör ve araştırma kurumlarının hizmetine sunulmasıdır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Güler (1986), tarafından Marmara Bölgesinde yapılan bir çalışmada kavun ve karpuz yetiştiriciliğinin bugünkü durumu ve sorunları incelenmiştir. Çalışmada, kavun ve karpuz yetiştiriciliğinin genelde aile işletmesi şeklinde yapıldığını, işletmelerde yaş ortalamasının 42, aile fert sayısının 5, eğitim durumların da ilkokul düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Üreticilerin üretim döneminde en fazla külleme, mildiyö ve fusarium solgunluğu hastalıklarıyla karşılaştıkları, mildiyö ile mücadelede bitkilere toz kireç uyguladıkları ancak fusarium solgunluğu ve külleme hastalıklarının önüne geçemedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca üreticilerin yetiştiricilik döneminde en fazla yaprak biti zararlısı ile karşılaştıkları belirtilmiştir. Araştırma kapsamındaki kavun ve karpuz üreticilerinin ürünlerini en fazla hasat ettikleri tarih genellikle ağustos ayı içerisinde olduğu belirtilmiştir. Ancak bu ay içerisinde Akdeniz Bölgesinde kavun üretimi devam ettiğinden ve fiyatların düşük olduğundan dolayı geç turfanda yani eylül ayı sonlarına hasat edilecek biçimde üretim yapmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.

Hatırlı (1991), tarafından Mersinde örtüaltı sebzeçiliğinin pazarlama yapısı ve sorunları ile ilgili yapılan çalışmada işletmelerin önemli bir bölümünün komisyonculardan kredi aldıkları belirlenmiştir.

Antalya ili kumluca ilçesindeki sera üreticilerinin pazarlama sorunları konulu çalışmada elde edilen sonuçlara göre; üreticilerin pazarlamaya yönelik bir birlik ya da kooperatiflerinin olmaması, ürünün kalitesini ve fiyatını komisyoncunun belirliyor olması, üreticinin doğrudan tüccara ürün pazarlayamıyor olması ve tüccarın komisyoncu ile ortak hareket etmesi, ürünün bol olduğu dönemlerde fiyatların çok düşmesi ve arz ile talep arasında istikrarlı bir denge yaratılmamış olması başlıca pazarlama sorunları olarak tespit edilmiştir (Çimen, 2001),

Yüce ve ark., (2001), seracılık sektörü üretici işletmelerinin pazarlama sorunları ile ilgili yaptıkları çalışmada, bölgede üretim avantajlarına rağmen etkin bir pazarlama sistemi oluşturulamadığı, üretici işletmelerinin pazarlama sorunları olarak özellikle, üreticiden tüketiciye uzanan pazarlama dağıtım kanalı içerisinde çok sayıda aracının yer aldığı ve üretimin merkez konumunda bulunan üreticilerin ise pazarlama aşamasında etkin konumda olmadıkları belirlenmiş, ilgili yasal düzenlemelerden de güç alan komisyoncu ve tüccarın üretici karşısında ortak hareket ettikleri görülmüştür. Ayrıca

herhangi bir kooperatife üyelik durumları incelendiğinde üreticilerin genelinin üye olmadığı belirtilmiştir.

Gül ve ark., (2004), Adana ilinde karpuz üretim maliyetleri ve pazarlama yapısı konulu çalışmada, üreticilerin büyük bir bölümünün ilkokul mezunu, deneyim sürelerinin ise ortalama 28 yıl olduğu belirlenmiştir. Karpuz üretimi yapan üreticilerin büyük bir bölümünün ürünlerini tarlarında tüccara sattıkları ve satış şekli % 51 oranıyla peşin olduğu belirlenmiştir.

Adana ilinde karpuz üretiminde girdi kullanımı ve sorunlar konulu yapılan bir çalışmada, işletmelerin fide temin şekilleri değerlendirildiğinde üreticilerin çoğunluğunun fideleri kendi işletmelerinde yetiştirdikleri, işletmelerde en fazla yaprak biti zararlısına rastlandığı, çoğunluğunda bilinçsiz bir gübreleme yapıldığı ve işletmecilerin genel olarak en büyük sorununun girdi fiyatlarının yüksek, buna karşılık ürün fiyatlarının da düşük oluşu olarak belirlenmiştir (Sarı ve ark., 2004b),

Antalya, Hatay, Mersin ve Muğla illerinde sera sebzeçiliğinde karşılaşılan bitki koruma sorunları konulu çalışmada, bu illerdeki yetiştiricilerin bitki koruma uygulamaları konusunda genellikle teknik elemanlar yerine zirai ilaç bayileri, komşu yetiştiriciler gibi kaynaklardan etkilendikleri ve % 39.7–52.0'sinin bitkileri düzenli aralıklarla ilaçladıkları; büyük çoğunluğunun seralarında sinek teli ve sarı yapışkan tuzak kullanmadıkları; solarizasyon uygulamasının Hatay dışında kalan illerde büyük oranda uygulandığı tespit edilmiştir. Hatay, Mersin ve Antalya illerindeki yetiştiricilerin % 18.2–45.5'nin ürünlerini ilaçlamalardan 1–3 gün sonra veya olgunlaşma durumuna göre hasat ederken, Muğla'da pestisit etiketlerindeki bekleme süresine uyulduğu (% 95) ortaya çıkmıştır. Ayrıca teknik öneri dışı pestisit kullanım oranları da belirlenmiştir (Yiğit ve ark., 2004).

Bal (2005), Göller bölgesinde tarla bitkileri üretiminin ekonomik analizi ve başlıca ürünlerin arz duyarlılıklarının hesaplanması konulu çalışmada, üreticilerin maddi imkânsızlıklardan ve yeterli bilinç düzeyine sahip olmadıklarından, son yıllarda toprağını veya ürününü herhangi bir laboratuarda tahlil ettirmedikleri belirlenmiştir.

Kahramanmaraş ve Gaziantep illerinde kırmızı biber üreten tarım işletmelerinin yapısı ve sorunları konulu çalışmada, üreticilerin yaş ortalamasının 43.7, eğitim durumlarının ise ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Üreticilerin genellikle herhangi bir tarım kooperatifine üye olmadıkları ve toprak analizi yaptırmadıkları tespit

edilmiştir. Üreticilerin ilaç ve gübre kullanımı ile ilgili danışmanlıklarında kendi deneyimlerine göre karar verdikleri belirlenmiştir. Ayrıca üreticilerin büyük bir bölümünün su kaynağı olarak artezyen kuyularından faydalandıkları sonucuna varılmıştır (Akbay ve ark., 2005).

Yulafçı ve Cinemre (2007), tarafından Çarşamba Ovasında yaş meyve ve sebze pazarlama sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri üretmek amacı ile yapılan çalışmada, borç kullanan işletmelerin sadece üçte birinin banka ve kooperatiflerden yararlandıkları belirtilmiştir. Üretilen ürünlerin fiyatlarının belirlenmesinde en önemli faktörün hale gelen ürün miktarının olduğu tespit edilmiştir.

Alıcı ve ark. (2007), Erzincan ilinde örtü altı sebze yetiştiriciliğinin ekonomik yönü üzerine yapılan araştırmada örtü altı sebze yetiştiriciliğinin en önemli problemi olarak hastalık ve zararlılar ile mücadelede teknik bilgi eksikliği olduğu, ilaçlama bilgileri konusunda üreticilerin genellikle teknik elemanları (Ziraat Mühendisleri) tercih ettikleri belirlenmiştir. Yapılan anket sonuçlarına göre üreticilerin toprak analizi yaptırmadıkları tespit edilmiştir.

Sayılıkan-Mansuroğlu ve ark. (2008), tarafından Hatay ilinde maydanoz yetiştiriciliğinde yapılan anket çalışmasında, yetiştiricilik alanlarının çoğunluğunun 1-10 da büyüklüğünde olduğu belirlenmiştir. Samandağ ilçesinde maydanoz yetiştiriciliğinde azalmalar olurken, Antakya ve İskenderun ilçelerinde artışlar belirlenmiştir. Çiftçiler kendi elde ettikleri maydanoz tohumlarını (İspanyol), tavalara, elle, serpme şeklinde ettikleri ve taban gübresi olarak çiftlik gübresi yanında DAP veya 15:15:15 gübresi kullandıkları tespit edilmiştir. Sulamalar düzenli olarak yapıldığı ve çoğunlukla salma sulama yöntemi ve su kaynağı olarak kuyu sularını kullanıldığı belirlenmiştir. Maydanoz yetiştiricilerinin yabancı otlarla herbisit+elle mücadele ettikleri, zararlılar ve hastalıklara karşı kimyasal mücadele uyguladıkları belirlenmiştir. Antakya ve İskenderun çiftçileri ilaç ve gübre tavsiyelerini ilaç bayilerinden almakta, Samandağ çiftçileri ise kendi deneyimlerinden yararlanmakta oldukları tespit edilmiştir. Antakya ve İskenderun ilçelerinde son ilaçlama tarihi ile hasat zamanına dikkate edildiği, ekim öncesi toprak analizi yaptıranların oranının çok düşük olduğu ve gübre kullanımında bilgi eksikliğinin olduğu belirlenmiştir. Önemli sorunların başında üretimin bir plana göre yapılmadığı ve buna bağlı olarak ürün yoğun olduğu dönemlerde pazarlama sorunu yaşandığı tespit edilmiştir. Maydanoz üreticileri arasında

Üretim ve pazarlamaya yönelik birlik ve kooperatif benzeri organizasyonların olmadığı belirlenmiştir. Yetiştiricilik ve pazarlamadaki mevcut sorunların giderilmesi için kooperatif/üretici birliği gibi organizasyonların oluşturulması önerisinde bulunulmuştur.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Bu çalışmada, Adana ve Hatay illerinde Neyman (Çiçek ve Erkan, 1996) yöntemine göre gaye olarak belirlenmiş 120 kavun üreticisi ile yüz yüze görüşülerek yapılan anketlerden elde edilen birincil veriler kullanılmıştır. Yapılan anketler Adana'da toplam ekim alanının % 21'ni, Hatay'da ise % 17.5'ni kapsamaktadır. Cevaplanan anketin ilçelere göre dağılımı Çizelge 3.1 ve Çizelge 3.2'de verilmiştir.

Çizelge 3.1. Hatay İlinde Yapılan Anketlerin İlçelere Göre Dağılımı

İlçe Adı	Anket Sayısı
Merkez	9
Kırıkhan	40
Hassa	4
Kumlu	3
Altınözü	2
Toplam	58

Çizelge 3.2. Adana İlinde Yapılan Anketlerin İlçelere Dağılımı

İlçe Adı	Anket Sayısı
Yüreğir	9
Seyhan	19
Karataş	29
Karaisalı	4
Yumurtalık	1
Toplam	62

3.2. Yöntem

Anketler çiftçiler ile yüz yüze görüşme şeklinde yapılmıştır. Anketlerin dağılımı kavun yetiştiriciliğinin yoğunluğuna göre yapılmıştır. Adana ve Hatay illerinde yapılan

anketler ayrı ayrı değerlendirilip, alınan cevabın toplam cevap sayısına oranı (%) şeklinde hesaplanmıştır. Adana ve Hatay illerine ait sonuçlar aynı grafik üzerinde sunulmuştur. Çalışmada kullanılan anket formu Ek 1’de verilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1. Adana ve Hatay İline Ait İşletmeci İle İlgili Bilgiler

4.1.1. İşletmecilerin Ortalama Yaşı

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan çiftçilerin yaş ortalamaları Çizelge 4.1’de verilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin yaş ortalaması 48 iken, Hatay’daki üreticilerin yaş ortalaması 45 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.1. İşletmecinin Ortalama Yaşı (adet)

Yaş Grupları	Adana	Hatay
24-36 Yaş	15	12
37-48 Yaş	37	46
49-	42	42
Genel Ortalama	48	45

4.1.2. İşletmecinin Eğitim Durumu

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan çiftçilerin eğitim durumları Çizelge 4.2’de gösterilmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 48’nin, Hatay’daki üreticilerin ise % 60’ının ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Adana ilinde ortaokul ve lise mezunu üretici oranı % 40 iken bu oran Hatay ilinde % 28 olarak bulunmuştur Hatay ilinde üniversite mezunu kavun üreticisi tespit edilmezken, Adana’da üreticilerin % 6’sı üniversite mezunu olarak belirlenmiştir.

4.1.3. İşletmecinin Toplam Aile Birey Sayısı

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan çiftçilerin toplam aile birey sayısı ortalamaları Çizelge 4.3’de gösterilmektedir. 4 bireye kadar olan çekirdek aile, bu sayıdan fazlası ise geniş aile olarak belirtilmiştir. Çizelge 4.3.’ü incelediğimizde her iki ilimizdeki üreticilerin geniş aileye sahip oldukları belirlenmiştir.

Çizelge 4.2. İşletmecinin Eğitim Durumu (%)

Eğitim Durumu	Adana	Hatay
Okur-Yazar Değil	6	9
Sadece Okur-Yazar	-	3
İlkokul	48	60
Ortaokul	26	17
Lise	14	11
Üniversite	6	-
Toplam	100	100

Çizelge 4.3. İşletmecinin Toplam Aile Birey Sayısı (%)

Aile Durumu	Adana	Hatay
Çekirdek Aile	37	49
Geniş Aile	63	51
Toplam	100	100

4.1.4. İşletmecinin Deneyim Süresi

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin deneyim süreleri Çizelge 4.4'de gösterilmektedir. Buna göre Adana'daki üreticilerin % 67'sinin, Hatay'daki üreticilerin ise % 35'inin 1–10 yıl arası deneyimi olduğu gösterilmektedir. On yılın üzerinde kavun yetiştiriciliği deneyimine sahip olan üreticilerin oranı Adana'da % 33 iken, Hatay'da bu oran % 55 olarak bulunmuştur.

Çizelge 4.4. İşletmecinin Deneyim Süresi (%)

Deneyim Süresi (yıl)	Adana	Hatay
1-10	67	55
11-20	30	37
21-	3	8
Toplam	100	100

4.1.5. İşletmecinin Tarım Dışı Çalışma Durumu

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan çiftçilerin tarım dışı çalışma durumları Çizelge 4.5’de verilmiştir. Buna göre Adana’da tarım dışı çalışma oranı % 39 iken, Hatay’da bu oran % 21 olarak görülmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin, Hatay’daki üreticilere göre tarımdan artan zamanlarında daha fazla ek bir işle uğraştıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.5. İşletmecinin Tarım Dışı Çalışma Durumu (%)

Çalışma Durumu	Adana	Hatay
Tarım Dışı Çalışıyor	39	21
Tarım Dışı Çalışmıyor	61	79
Toplam	100	100

4.2. Adana ve Hatay İline Ait İşletme İle İlgili Bilgiler

4.2.1. İşletmede Kışlık Sebze Yetiştiriciliği

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan çiftçilerin işletmelerinde yetiştirdikleri kışlık sebzelerin isimleri Çizelge 4.6’da gösterilmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin en fazla yetiştiriciliğini yaptığı sebze % 33 oran ile marul olarak tespit edilirken, Hatay’da ise % 54’lük oran ile havuç yetiştiriciliği kaydedilmiştir. Aynı

zamanda Adana ilindeki kışlık sebze çeşitliliğinin Hatay'a göre fazla olduğu da görülmektedir.

Çizelge 4.6. İşletmede Kışlık Sebze Yetiştiriciliği (%)

Sebzeler	Adana	Hatay
Ispanak	-	12
Marul	33	24
Havuç	-	54
Brokoli	18	-
İceberg	10	-
Karnabahar	21	-
Diğer*	18	10
Toplam	100	100

*Adana için; kıvırcık, pırasa, soğan, lahana
Hatay için; maydonoz, turp, soğan, lahana

4.2.2. Kavun Ekim Alanı

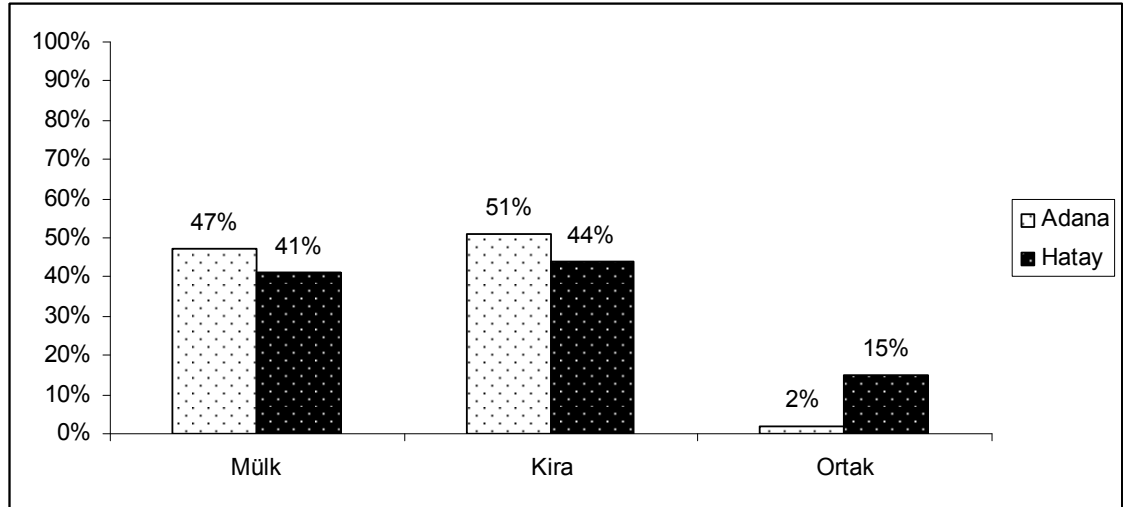
Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan çiftçilerin kavun ekim alanı oranları ve verim ortalamaları (ton/da) Çizelge 4.7'de verilmiştir. Buna göre Adana'da, kavun üretiminin Hatay'a oranla daha geniş alanlarda yapıldığı, verim ortalamasının da daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çizelge 4.7'deki değerlere bakıldığında Adana'da üreticilerin % 35'i 51-100 da alanda, Hatay'da ise üreticilerin % 46'sı 1-50 da alanda kavun üretimi yapmaktadırlar. 51-100 da alanda kavun üretimi yapan üreticilerin oranı Adana ve Hatay'da sırası ile % 35 ve 34 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.7. Kavun Ekim Alanı (%)

İller	1-50 (da)	51-100 (da)	101-150 (da)	151- (da)	Toplam (%)	Verim Ort. (ton/da)
Adana	31	35	21	13	100	3.6
Hatay	46	34	12	8	100	2.7

4.2.3. Arazi Kullanım Durumu

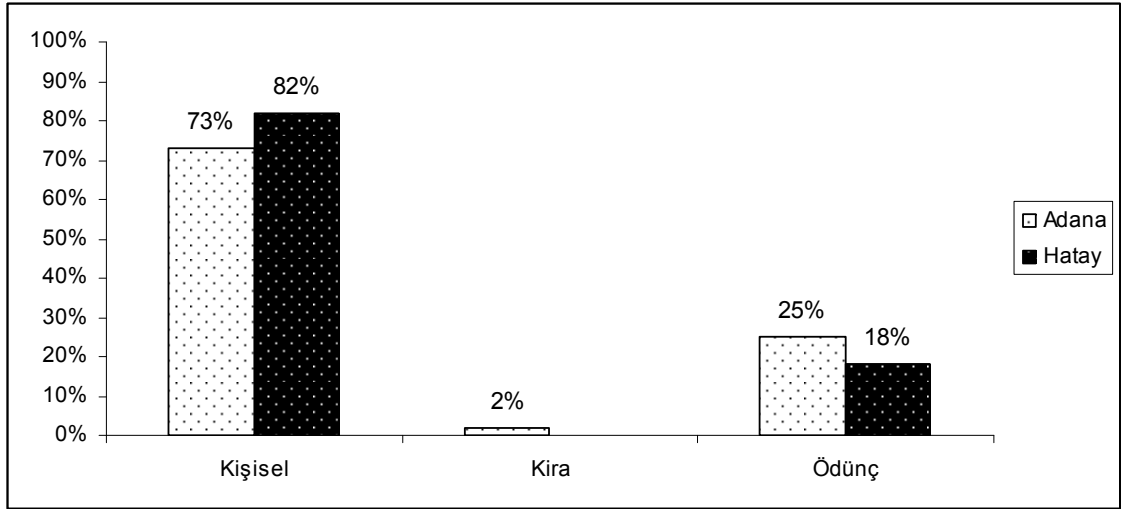
Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin arazi kullanım durumları Şekil 4.1.'de gösterilmektedir. Buna göre Adana'da kavun üretimi yapan çiftçilerin % 47'si kendi arazisinde, % 51'i kiraladığı arazide, % 2'si ise ortaklaşa üretim yaparken, Hatay'da ise bu oranlar sırasıyla % 41, % 44 ve % 15 olarak kaydedilmiştir. Kavun üretilen tarlalarda ertesi yıl kavun üretimi yapılamadığından kiralama yöntemi daha ön plana çıkmaktadır.

Şekil 4.1. Arazi Kullanım Durumu

4.2.4. Tarımsal Alet ve Ekipman Durumu

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin tarımsal alet ve ekipman durumuna ait sonuçlar Şekil 4.2'de gösterilmektedir. Buna göre üreticilerin çoğunluğunun alet-makinelerinin kendilerine ait olduğunu, kiralama yönteminden çok birbirinden ödünç alma yoluna başvurdukları gösterilmektedir.

Şekil 4.2. Tarımsal Alet ve Ekipman Durumu

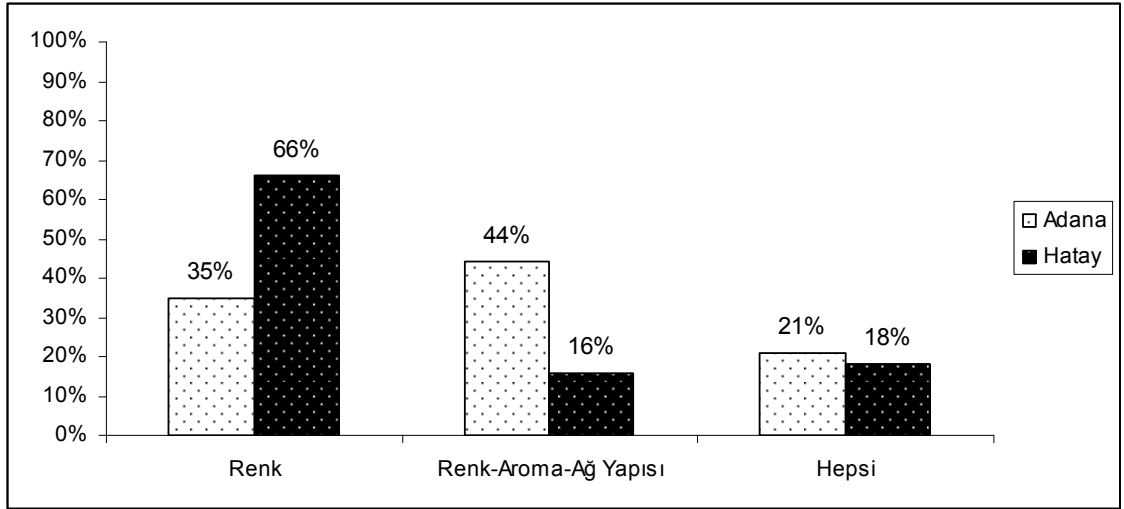
4.3. Adana ve Hatay İline Ait Kavunun Pazarlama Durumu

4.3.1. Hasat Kriterleri

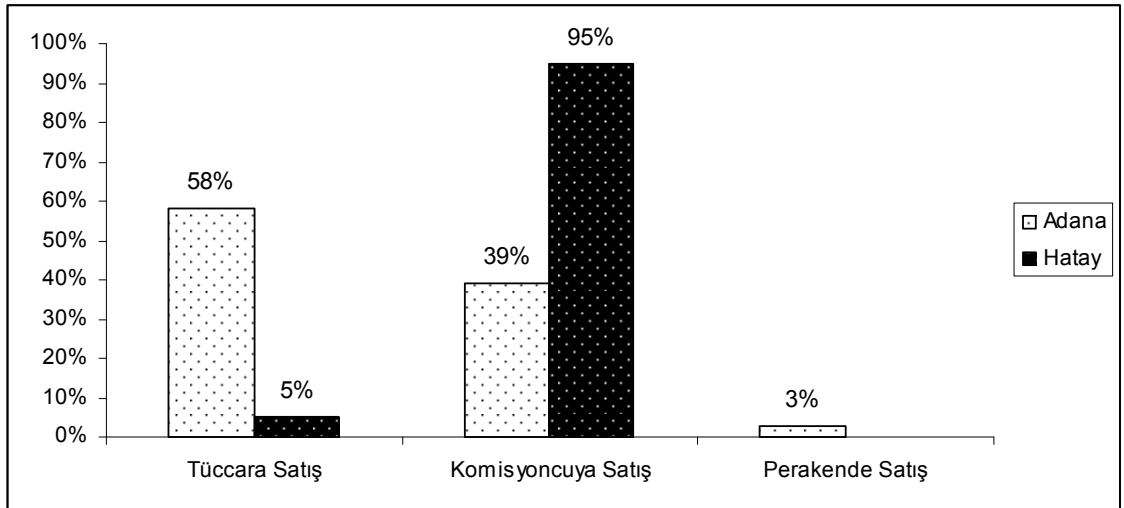
Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin gözlemledikleri hasat kriterlerinin oransal dağılımı Şekil 4.3'de verilmektedir. Buna göre Adana'daki üreticilerin en fazla dikkate aldığı kriterin başında % 44'lük oranla renk, ağ oluşumu ve tat ve aroma testi gelmektedir. Hatay'da ise üreticilerin % 66'sı kavunun rengine baktıklarını belirtmişlerdir.

4.3.2. Satış Biçimi

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin satış biçimlerine bakıldığı zaman, Adana'daki üreticilerin % 58'i ürününü kabala (tahmini değer üzerinden toplam ürün satışı) biçimde tüccarlara satarken, Hatay'da ise üreticilerin % 95'i ürününü kasalarda kilo hesabı ile komisyonculara sattıkları belirlenmiştir. Adana'daki üreticilerin % 39'u ise komisyonculara satış yapmaktadır (Şekil 4.4).

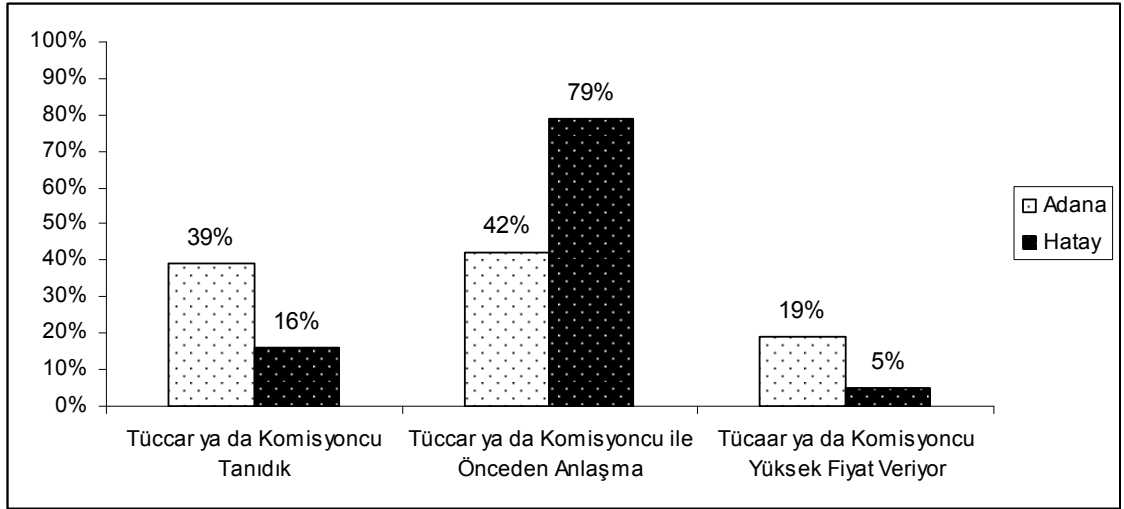
Şekil 4.3. Kavun Üreticilerinin Hasat Kriterleri

Şekil 4.4. Kavun Üreticilerinin Satış Biçimi.

4.3.3. Satış Yerlerini Tercih Nedenleri

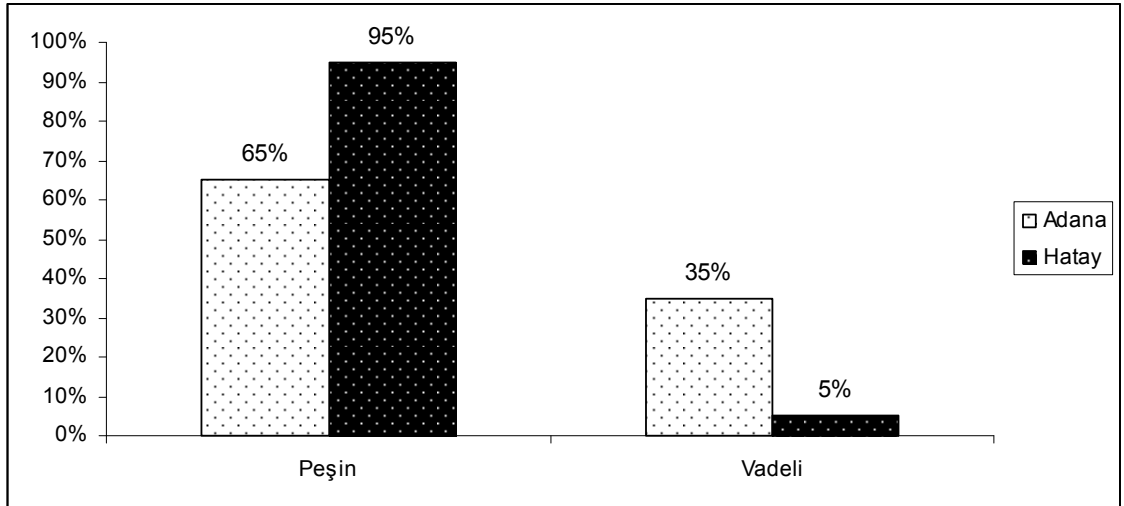
Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin satış yerlerini tercih nedenleri Şekil 4.5’de verilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 42’si ve Hatay’daki üreticilerin % 79’u tüccar veya komisyoncu ile önceden anlaşma yoluna gittikleri için ürünlerini anlaştıkları yere satmaktadırlar. Tüccar ve komisyoncunun tanıdık olması satış yeri tercihinde Adana için belirleyici bir faktör olmuştur.

Şekil 4.5. Kavun Üreticilerinin Satış Yerlerini Tercih Nedenleri

4.3.4. Satış Şekli

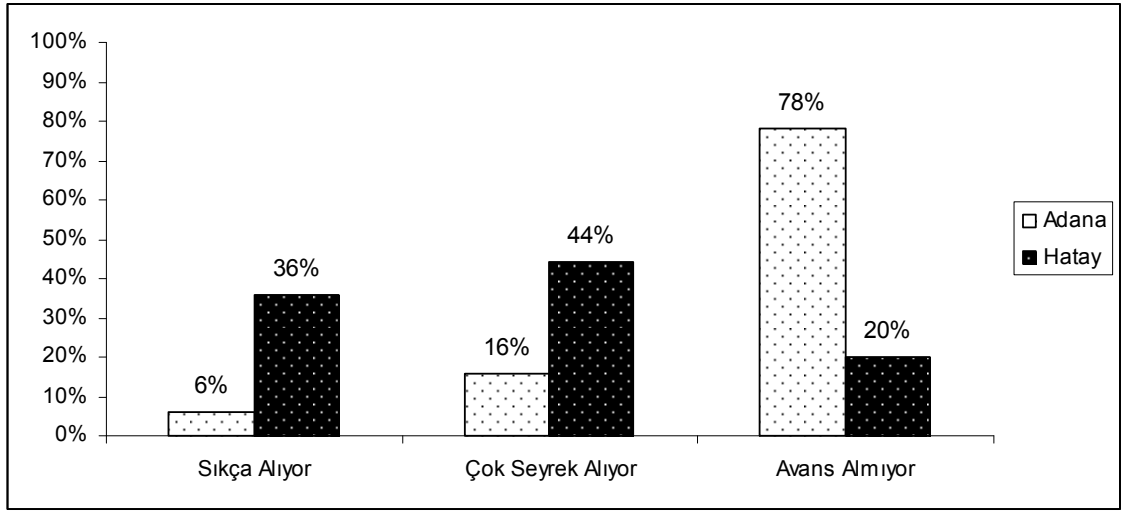
Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin satış şekilleri Şekil 4.6'de gösterilmektedir. Buna göre Adana'daki kavun üreticilerinin % 65'i ürününü peşin (1- 30 güne kadar yapılan ödemeler peşin olarak kabul edilmiştir) satarken, Hatay'da ise bu oran % 95 olarak belirtilmiştir.

Şekil 4.6. Kavun Üreticilerinin Satış Şekli

4.3.5. Tüccarlardan veya Komisyonculardan Alınan Avans Durumu

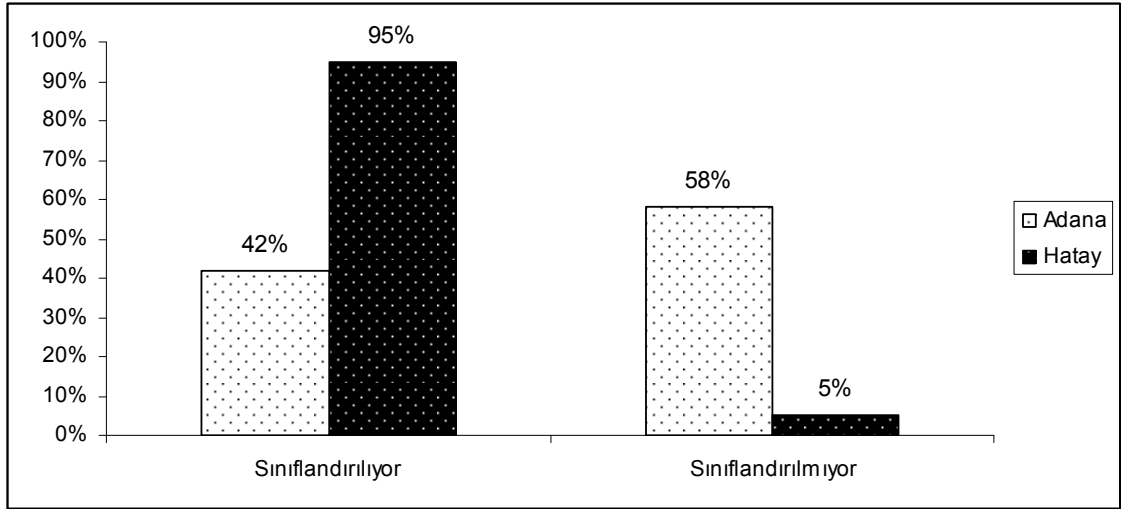
Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin komisyonculardan veya tüccarlardan aldıkları avans durumu Şekil 4.7’de gösterilmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 78’i avans almamakta olup, Hatay’da ise üreticilerin % 44’ünün çok seyrek avans aldığı gösterilmiştir. Sıkça avans alma oranı ise Adana’da % 6 iken Hatay’da % 36 olarak bulunmuştur.

Şekil 4.7. Tüccarlardan ya da Komisyonculardan Alınan Avans Durumu

4.3.6. Ürünün Sınıflandırılması

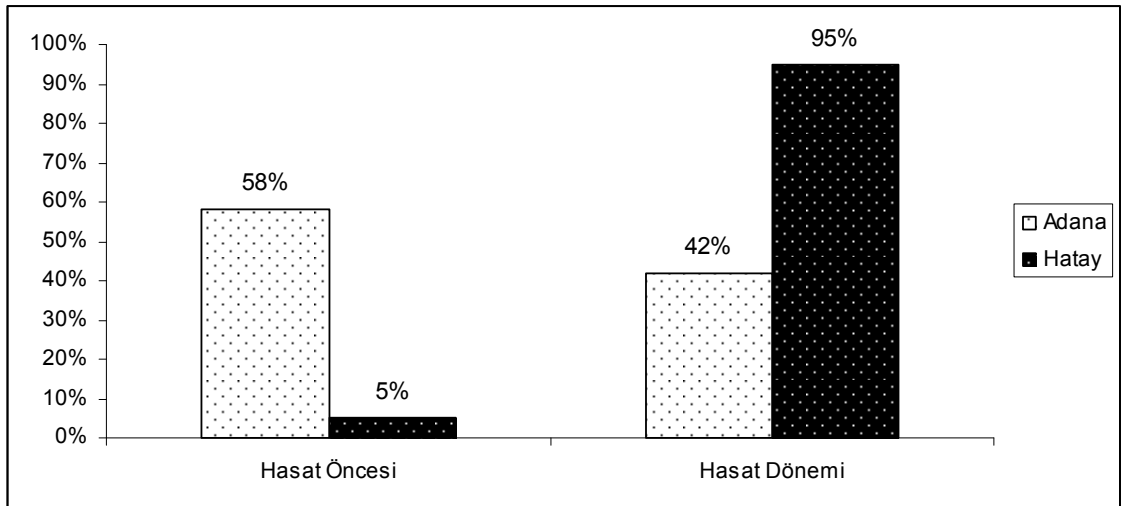
Araştırma alanında yetiştirilen ürünün satışta sınıflandırılma durumu Şekil 4.8’de gösterilmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 58’inin ürünlerinin sınıflandırılmadığı, Hatay’daki üreticilerin ise % 95’inin ürünlerinin sınıflandırıldığı belirlenmiştir. Sınıflandırmalar meyvenin büyüklüğüne ve dış görünüşüne göre yapılmaktadır.

Şekil 4.8. Ürünün Sınıflandırılması

4.3.7. Üreticilerin Ürünlerini Satış Zamanı

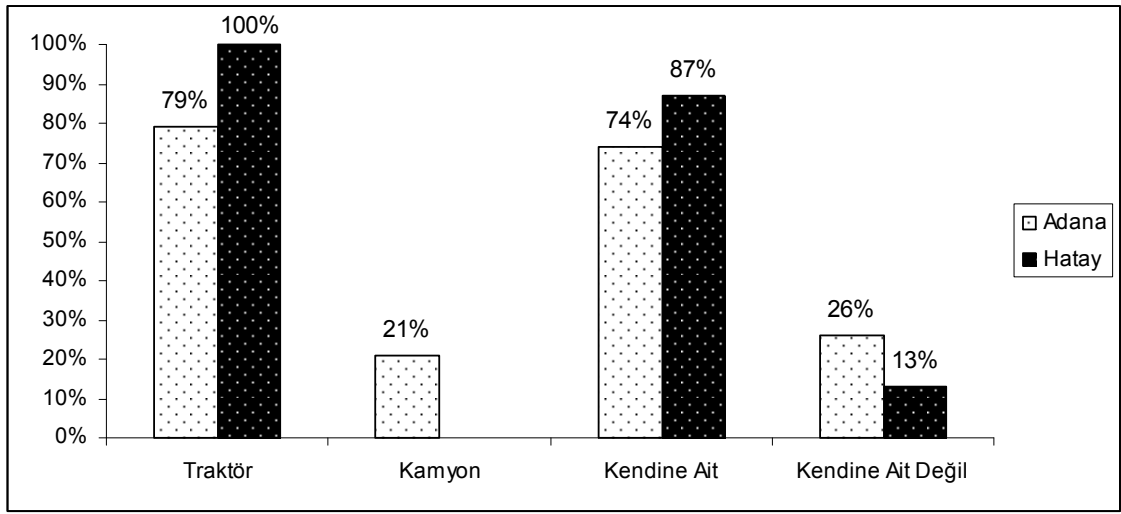
Araştırma alanında yetiştirilen ürünün satış zamanına ait bulgular Şekil 4.9'da gösterilmektedir. Buna göre Adana'daki üreticilerin % 42'sinin kavunlarını hasat döneminde, % 58'inin ise hasat döneminden önce toptan satış yaptıkları, Hatay'da ise üreticilerin % 95'inin hasat döneminde satış yaptıklarını belirlenmiştir.

Şekil 4.9. Üreticilerin Ürünlerini Satış Zamanı

4.3.8. Ürünlerin Taşınmasında Kullanılan Araçlar ve Kullanım Durumu

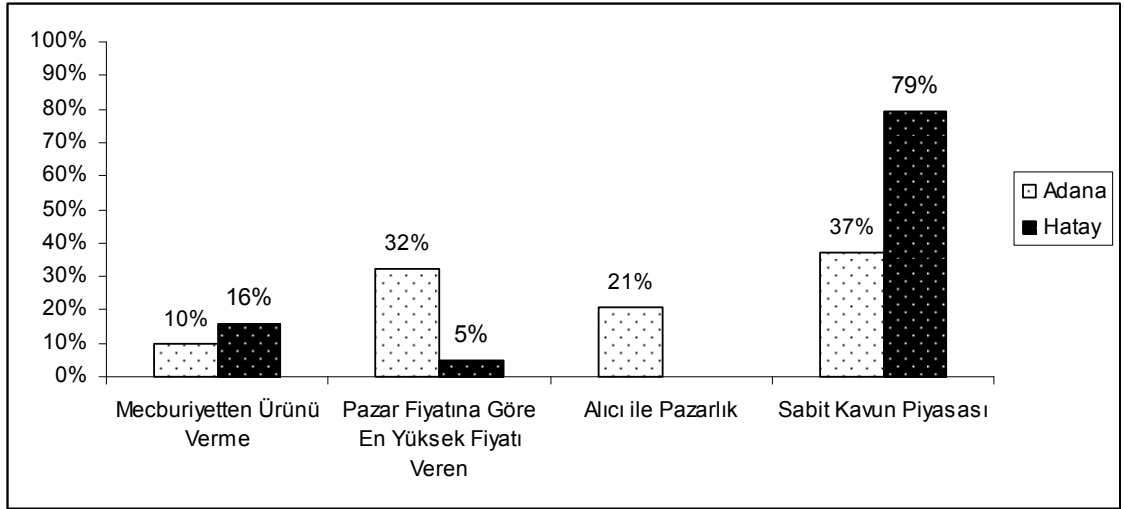
Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin ürünlerini taşımalarında kullandıkları araçların çeşidi ve durumuna bakıldığı zaman, Adana'daki üreticilerin % 79'u, Hatay'daki üreticilerin ise % 100'ünün ürünlerini traktör ile taşıdıkları görülmektedir. Ayrıca Adana'daki üreticilerin % 74'ünün, Hatay'daki üreticilerin ise % 87'sinin taşımada kullandıkları araçların kendilerine ait olduğu kaydedilmiştir (Şekil 4.10)

Şekil 4.10. Ürünlerin Taşınmasında Kullanılan Araçlar ve Kullanım Durumu

4.3.9. Ürünün Satış Fiyatının Belirlenmesi

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin ürünlerinin satış fiyatlarını belirlemesine ait bulgular Şekil 4.11'de gösterilmektedir. Buna göre her iki ilimizdeki üreticiler için kavun piyasasının sabit olduğu görüntüsü ortaya çıkıyor. Ancak Adana ilindeki üreticilerin bir kısmı ürünlerini kabala sattıkları için alıcı ile pazarlık etme durumu ve en yüksek fiyatı verene ürünü satma durumlarının olduğu da tespit edilmiştir.

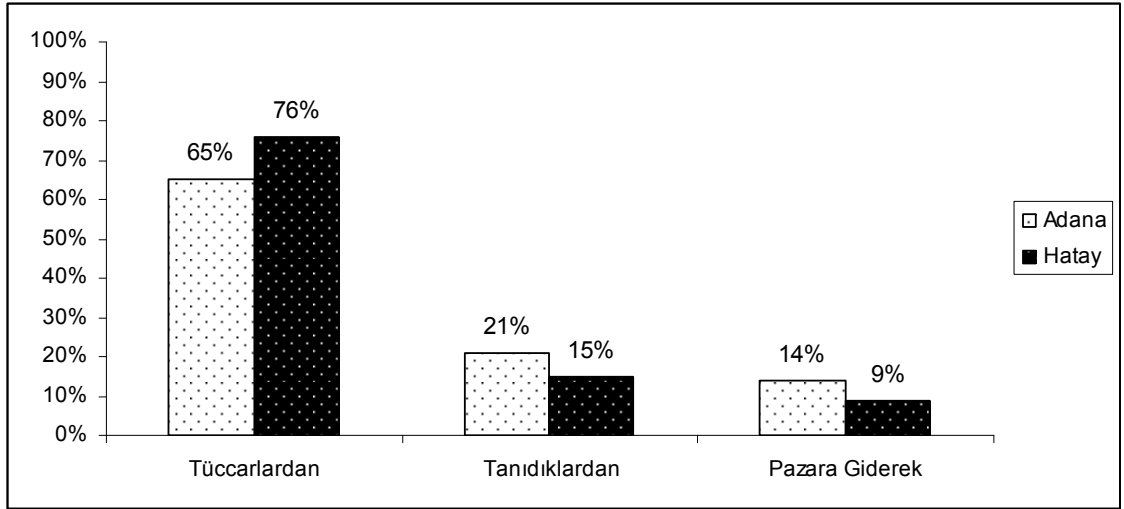
Şekil 4.11. Ürünün Satış Fiyatının Belirlenmesi Durumu

4.3.10. Ürünün Satış Döneminde Pazar Fiyatının Araştırılması Durumu

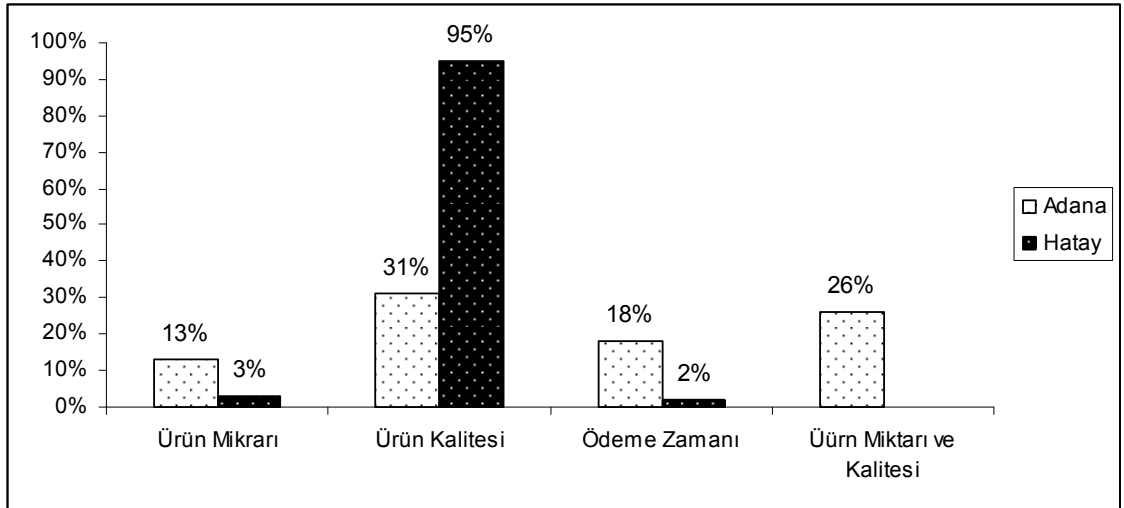
Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin ürünün satış döneminde pazar fiyatının araştırdıkları kaynaklar Şekil 4.12’de gösterilmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 65’i, Hatay’daki üreticilerin ise % 76’sının tüccarlar veya komisyonculardan pazar fiyatını araştırdıkları belirlenmiştir.

4.3.11. Fiyat Belirlenmesindeki Faktörler

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin ürünlerinin satış fiyatını belirleyen faktörlere ait bulgular Şekil 4.13’de gösterilmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 31’i ürünün fiyatının kalitesine göre belirlendiği görülürken, Hatay’da ise bu oran % 95 olarak bulunmuştur.

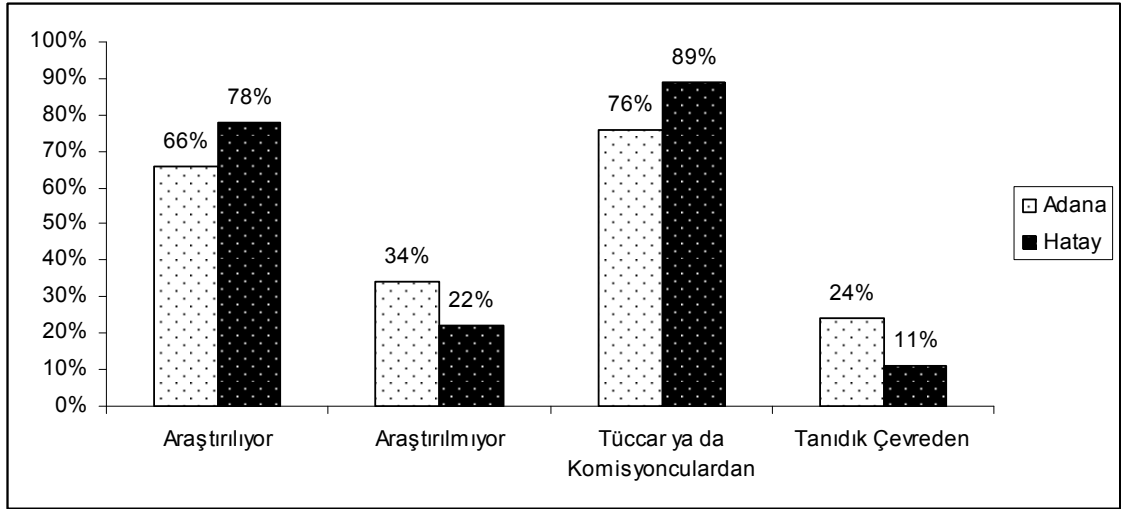
Şekil 4.12. Ürünün Satış Döneminde Pazar Fiyatının Araştırılması Durumu

Şekil 4.13. Fiyat Belirlenmesindeki Faktörler

4.3.12. Üretime Karar Verirken Hasat Dönemindeki Piyasa Koşullarının Araştırılması ve Bilgi Kaynakları

Araştırma alanındaki kavun üretimi yapan üreticilerin üretime karar verirken hasat dönemindeki piyasa koşullarının araştırılması durumu ve bunun kaynakları ile ilgili sonuçlar Şekil 4.14'de gösterilmiştir. Buna göre, Adana'daki üreticilerin % 66'sının, Hatay'daki üreticilerin ise %78'inin üretime karar verirken araştırma yaptığı belirlenmiştir.

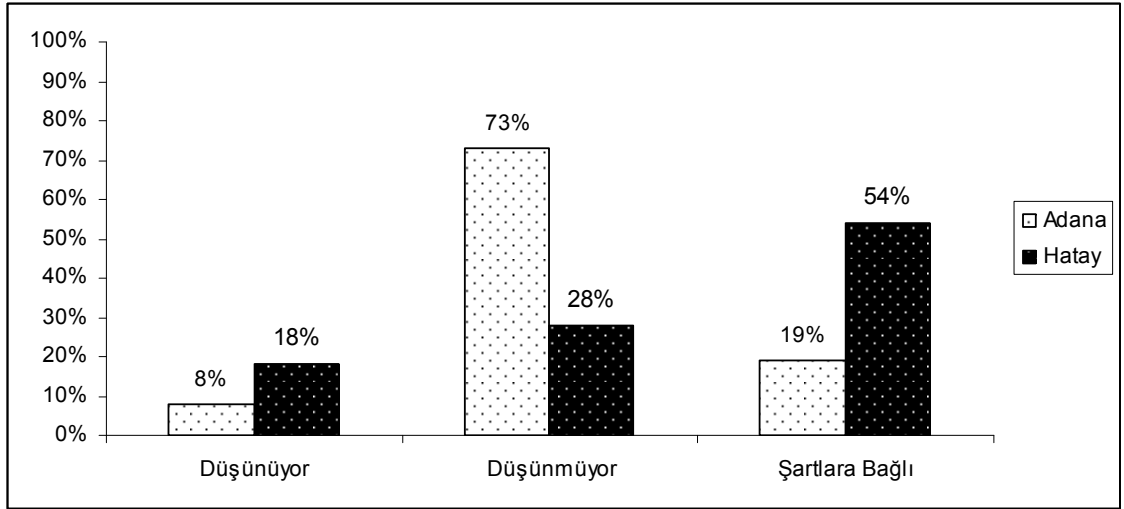
Şekil 4.14. Üretime Karar Verirken Hasat Dönemindeki Piyasa Koşullarının Araştırılması ve Bilgi Kaynakları

4.3.13. Bitki Deseninde Değişiklik Durumu

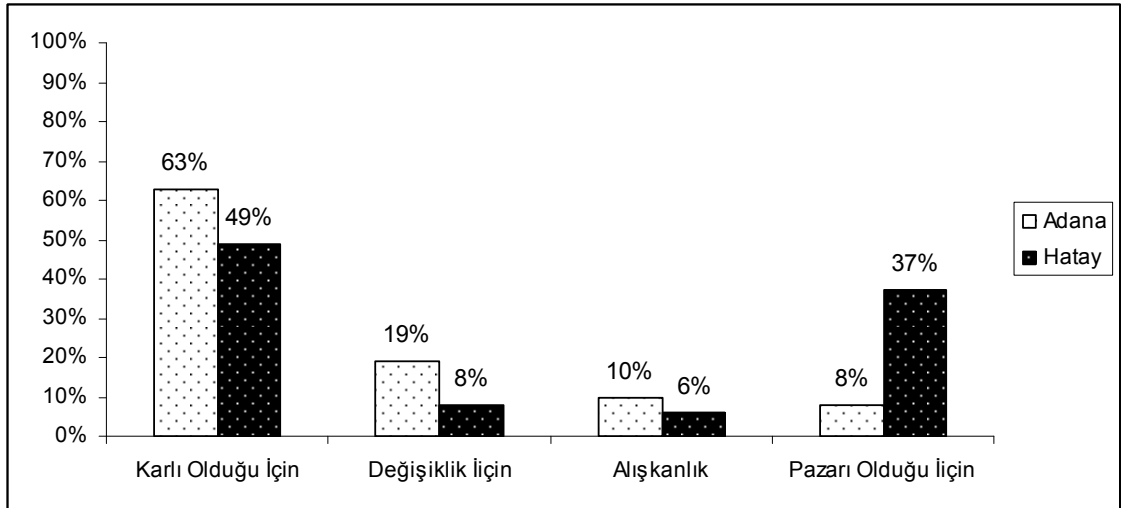
Araştırma alanındaki kavun üretiminde bitki deseninde değişiklik yapıp yapılmayacağı ile ilgili sonuçlar Şekil 4.15’de gösterilmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 78’i bitki deseninde değişiklik yapmayı düşünmezken, Hatay’da ise üreticilerin % 54’ü son yılda yetiştirdiği ürünün kazancına göre belli olacağını belirtmişlerdir.

4.3.14. Kavun Yetiştiriciliğinin Sebepleri

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin neden kavun yetiştirmeyi tercih ettikleri sorusuna karşılık alınan cevaplar Şekil 4.16’da verilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 63’ü, Hatay’daki üreticilerin ise % 49’u karlı olduğu için kavun yetiştiriciliğini tercih ettiği gösterilmiştir

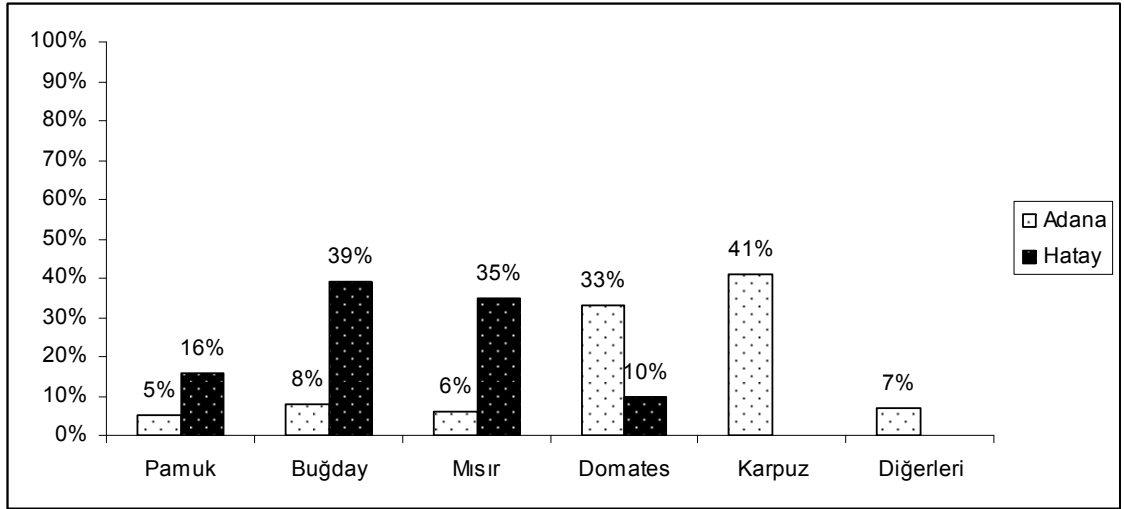
Şekil 4.15. Bitki Deseninde Değişiklik Durumu

Şekil 4.16. Kavun Yetiştiriciliğinin Sebepleri

4.3.15. Kavuna Alternatif Ürünler

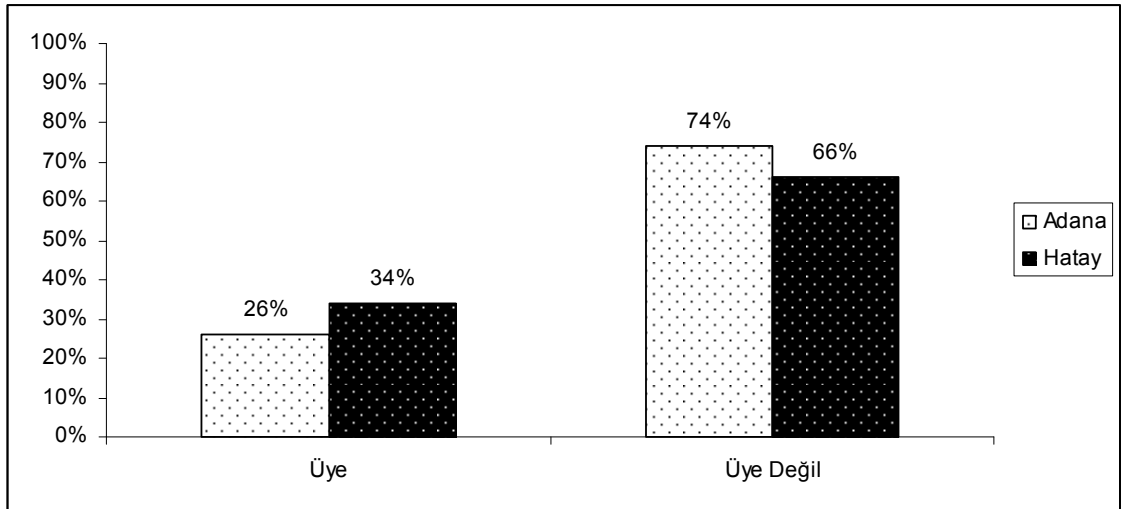
Araştırma alanındaki kavuna alternatif ürünler ile ilgili bulgular Şekil 4.17’de gösterilmektedir. Buna göre Adana’da kavuna alternatif ürün olarak diğer sebzelerin tercih edildiği (% 41 ve % 33 oranlarla karpuz ve domates) Hatay’da ise tarla bitkilerinin tercih edildiğini, (% 39 ve % 35’lik oranlarla buğday ve mısır) görülmüştür.

Şekil 4.17. Kavuna Alternatif Ürünler

4.3.16. Tarımsal Kooperatife Üyelik Durumu ve Hizmetleri

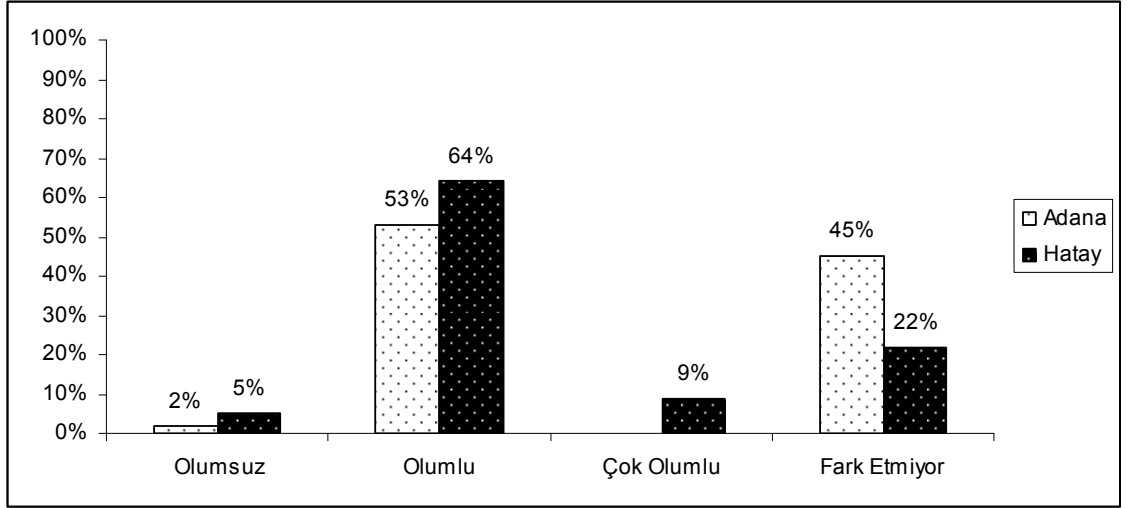
Araştırma alanındaki üreticilerin tarımsal kooperatiflere üyelik durumları Şekil 4.18’de gösterilmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin kooperatiflere üyelik oranları % 26 iken, Hatay’daki üreticilerde ise bu oran % 34 olarak bulunmuştur.

Şekil 4.18. Tarımsal Kooperatife Üyelik Durumu

4.3.17. Doğrudan Gelir Desteği Uygulaması

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin doğrudan gelir desteği uygulamasına bakış açısı incelendiğinde, Adana'daki üreticilerin % 53'ü, Hatay'daki üreticilerin ise % 64'ü bu uygulamayı olumlu bulduklar belirtmişlerdir (Şekil 4.19).

Şekil 4.19. Doğrudan Gelir Desteği Uygulaması

4.4. Adana ve Hatay İline Ait Kavun Üretici Sorunları

4.4.1. Toprak Hazırlığı ve Dikimde Karşılaşılan Sorunlar

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin toprak hazırlığı ve dikim yaparken karşılaştıkları problemler Çizelge 4.4.1'de verilmiştir. Buna göre kavun üreticilerinin bu konuda önemli bir sorun yaşamadıkları görülmekte olup, Adana'daki üreticilerde bu oran % 69 iken, Hatay'daki üreticilerde ise % 77 olarak bulunmuştur. Alet-Makine sorunu yaşadığını belirten üretici oranı ise sırası ile Adana ve Hatay'da % 18 ve % 13 olmuştur.

Çizelge 4.8. Toprak Hazırlığı ve Dikimde Karşılaşılan Sorunlar (%)

Karşılaşılan Sorunlar	Adana	Hatay
Toprak Hazırlığının Zamanında Yapılamaması	8	10
Toprak Hazırlığı Konusunda Yetersiz Bilgi	5	-
Alet-Makine Sorunu	18	13
Sorun Yaşanmıyor	69	77
Toplam	100	100

4.4.2. Gübrelemede Karşılaşılan Sorunlar

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin gübrelemede karşılaştıkları problemler Çizelge 4.4.2’de gösterilmektedir. Buna göre kavun üreticileri için gübre fiyatlarının yüksek oluşundan şikâyetçi oldukları görülmekte olup, Adana’daki üreticilerde bu oran % 87, Hatay’daki üreticilerde ise % 89 olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 4.9. Gübrelemede Karşılaşılan Sorunlar (%)

Karşılaşılan Sorunlar	Adana	Hatay
Gübre Fiyatlarının Yüksek Oluşu	87	89
Gübreleme Konusunda Yetersiz Bilgi	8	11
Alet-Makine Sorunu	5	-
Toplam	100	100

4.4.3. Tohumla İlgili Sorunlar

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin kullandıkları tohumlarla ilgili karşılaştıkları problemler Çizelge 4.4.3’de gösterilmiştir. Buna göre kavun üreticilerinin tohum fiyatlarının yüksek oluşundan şikâyetçi oldukları görülmekte olup, Adana’daki üreticilerde bu oran % 84, Hatay’daki üreticilerde ise % 76 olarak belirlenmiştir. Tohum

kalitesi ile ilgili sorunu olan üretici oranı ise Adana'da % 11 iken, Hatay'da % 18 olmuştur.

Çizelge 4.10. Tohumla İlgili Sorunlar (%)

Karşılaşılan Sorunlar	Adana	Hatay
Tohum Fiyatlarını Yüksek Oluşu	84	76
Tohumların Kalitelerindeki Sorunlar	11	18
Tohum Temininin Zamanında Karşılanmaması	5	-
Diğerleri	-	6
Toplam	100	100

4.4.4. İlaç Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin bitki koruma ilaçları ile ilgili karşılaştıkları problemler Çizelge 4.11'de verilmiştir. Buna göre kavun üreticilerinin ilaç fiyatlarının yüksek oluşundan şikâyetçi oldukları görülmekte olup, Adana'daki üreticilerde bu oran % 71, Hatay'daki üreticilerde ise % 83 olarak kaydedilmiştir.

Çizelge 4.11. İlaç Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar (%)

Karşılaşılan Sorunlar	Adana	Hatay
İlaç Fiyatlarının Yüksek Oluşu	71	83
İlaçlı Mücadele Konusunda Yetersiz Bilgi	8	11
Alet-Makine Sorunu	5	-
İlaçların Kalitesindeki Sorunlar	11	6
Diğerleri	5	-
Toplam	100	100

4.4.5. Sulamada Karşılaşılan Sorunlar

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin sulama konusunda karşılaştıkları sorunlar açısından bakıldığı zaman, Adana'daki kavun üreticilerinin % 67'sinde bu konuda sorun yaşanmadığı ancak Hatay'daki üreticilerin % 69'unda suyun yetersizliğinden şikâyetçi oldukları görülmüştür (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. Sulamada Karşılaşılan Sorunlar (%)

Karşılaşılan Sorunlar	Adana	Hatay
Sulama Suyunun Yetersizliği	15	69
Alet-Ekipman Sorunu	6	-
Su Maliyetinin Yüksek Oluşu	12	5
Sorun Yaşanmıyor	67	26
Diğerleri	6	-
Toplam	100	100

4.4.6. Hasatta Karşılaşılan Sorunlar

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin hasat sırasında karşılaştıkları problemler Çizelge 4.13'de gösterilmektedir. Buna göre kavun üreticilerinin büyük bir çoğunluğunun bu konuda sorun yaşamadıkları görülmekte olup, Adana'daki üreticilerde bu oran % 65 iken, Hatay'daki üreticilerde ise % 69 olarak belirlenmiştir. Diğer önemli sorun ise Adana'da hasat ücretinin yüksek oluşu iken, Hatay'da hasattaki kayıplar olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.13. Hasatta Karşılaşılan Sorunları (%)

Karşılaşılan Sorunlar	Adana	Hatay
Hasat Ücretinin Pahalı Oluşu	20	9
Hasat Kaybı	15	22
Sorun Yaşanmıyor	65	69
Toplam	100	100

4.4.7. Pazarlama Sorunları

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin pazarlama sorunları Çizelge 4.14’de gösterilmektedir. Buna göre kavun üreticilerinin en önemli şikâyetleri kavun fiyatlarının düşük olması olarak görülmekte olup, Adana’daki üreticilerde bu oran % 68, Hatay’daki üreticilerde ise % 63 olarak belirlenmiştir. Adana’da depolama imkanının olmaması ve borçlar nedeni ile ürünü hemen satmak zorunda kalmak önemli sorun olarak belirtilirken, Hatay’da aracılarnın fazlalığı sorun olarak gösterilmiştir.

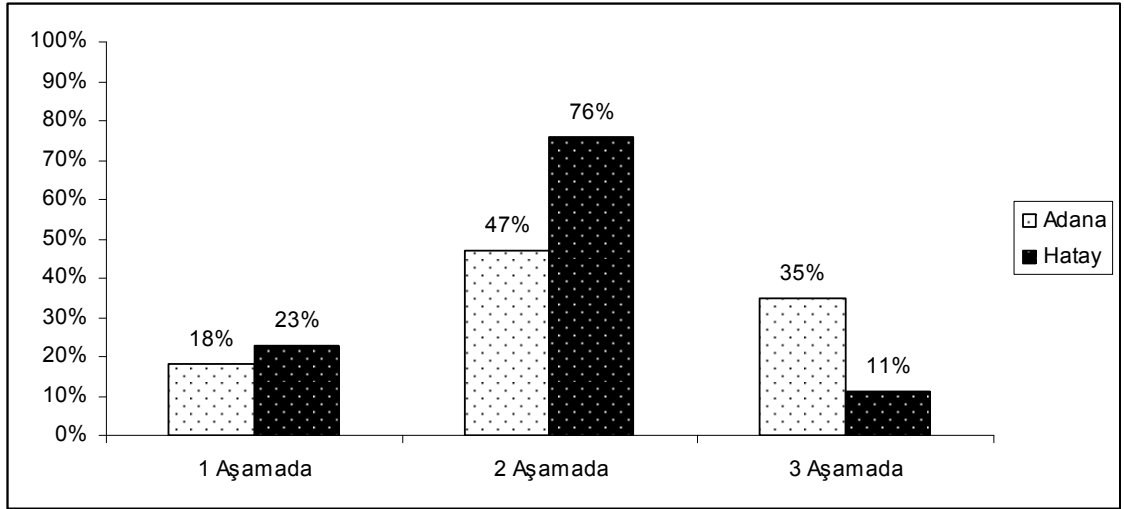
Çizelge 4.14. Pazarlama Sorunları (%)

Karşılaşılan Sorunlar	Adana	Hatay
Kavun Fiyatlarının Düşük Oluşu	68	63
Kavunu Depolama İmkânının Olmaması	12	7
Kavun Taşıma Masraflarının Yüksek Oluşu	6	9
Borç Nedeni İle Ürünü Hemen Satma Zorunluluğu	14	-
Aracılarnın Fazlalığı	-	21
Toplam	100	100

4.5. Adana ve Hatay İline Ait Kavun Üretim Tekniği

4.5.1. Ekim-Dikim Öncesi Toprak Hazırlığı Durumu

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin ekim-dikim öncesinde toprak hazırlığına ait bulgular Şekil 4.20’de gösterilmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin ekim-dikim öncesi % 47’si, Hatay’daki üreticilerin ise % 76’sının toprağını 2 aşamada hazırladığını belirtmişlerdir.

Şekil 4.20. Ekim-Dikim Öncesi Toprak Hazırlığı Durumu

4.5.2. Taban Gübresi Kullanım Durumu

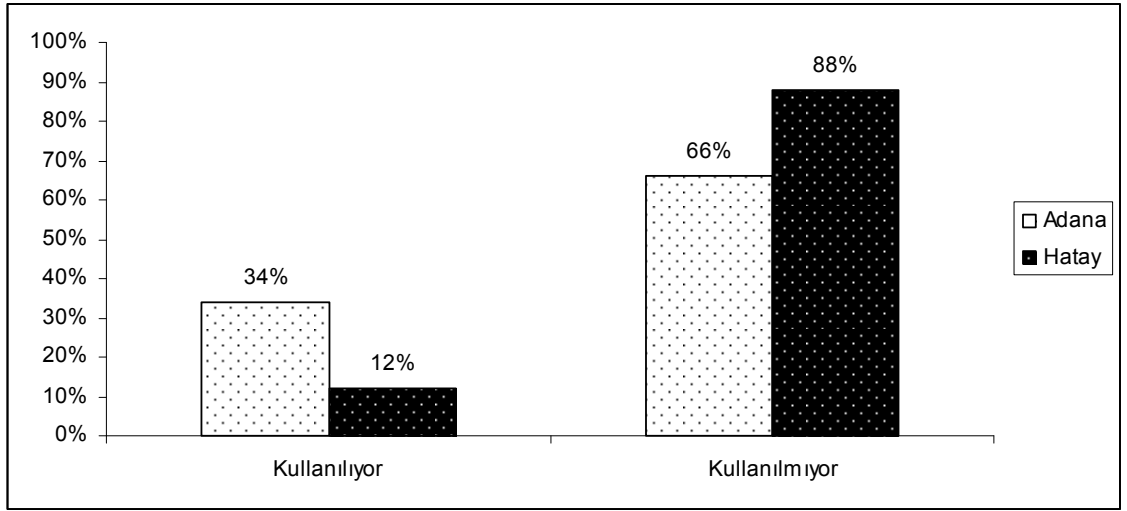
Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin kullandıkları taban gübreleri Çizelge 4.15’de gösterilmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 41’inin DAP ve % 39’u, 15:15:15, Hatay’daki üreticilerin ise % 65’inin 15:15:15 gübresini tercih ettikleri belirlenmiştir. Hatay’da taban gübresi kullanmayanların oranı % 13 olarak bulunmuştur.

Çizelge 4.15. Taban Gübresi Kullanım Durumu ve Kullanılan Taban Gübreleri (%)

Kullanılan Taban Gübreleri	Adana	Hatay
DAP	41	13
15.15.15	39	65
20.20.0	5	9
DAP- K ₂ SO ₄	11	-
Gübre Kullanmıyor	4	13
Toplam	100	100

4.5.3. Organik Gübre Kullanım Durumu

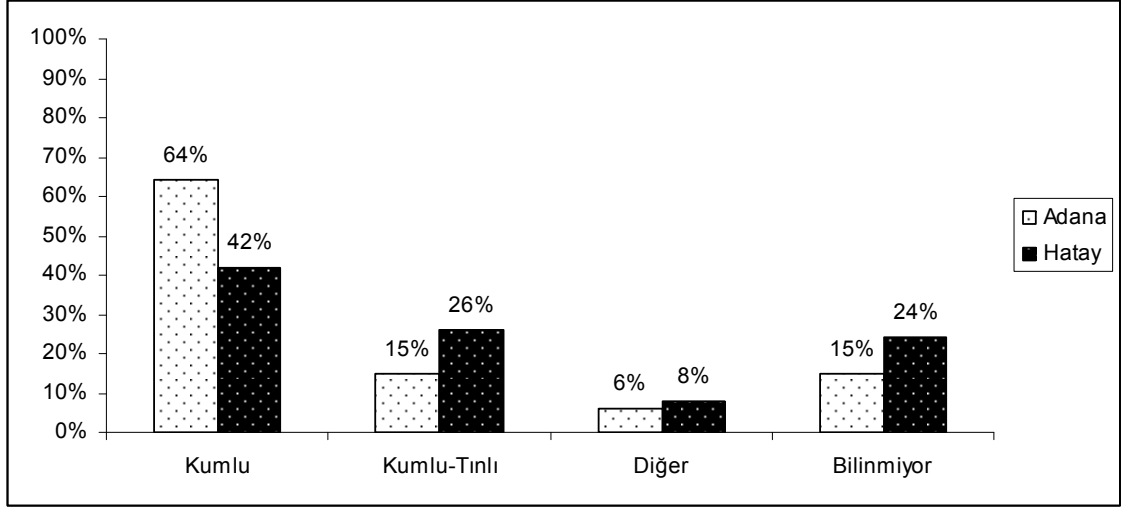
Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin organik gübre kullanım ile ilgili bulgular Şekil 4.21’de gösterilmektedir. Genellikle üreticiler hayvansal atıklar, damlama ile bitkiye kök bölgesinden uygulanan köklendiriciler ve bitkinin üst aksamına uygulanan organik yaprak gübrelerini tercih etmektedir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 34’ü, Hatay’daki üreticilerin ise % 12’sinin organik gübre kullandığı tespit edilmiştir.

Şekil 4.21. Organik Gübre Kullanım Durumu

4.5.4. Arazinin Toprak Yapısı

Araştırma alanındaki çiftçilerimizin üretim yaptıkları arazilerin toprak yapıları Şekil 4.22’de gösterilmektedir. Buna göre her iki ilimizde de üretim yapılan arazilerin toprak yapılarının genellikle kumlu yapıya sahip olduğu görülmekte olup bu oran Adana’da % 64, Hatay’da ise % 42 olarak kaydedilmiştir. Adana’daki üreticilerin % 15’i, Hatay’daki üreticilerin ise % 24’ünün arazilerinin toprak yapılarını tam olarak bilmedikleri belirlenmiştir.

Şekil 4.22. Arazinin Toprak Yapısı

4.5.5. En Çok Üretilen Kavun Çeşitleri

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin en fazla tercih ettikleri kavun çeşitleri Çizelge 4.16'da gösterilmektedir. Son yıllarda üreticiler tarlalarında birden fazla çeşit tohum kullanmaya başlamışlardır. Özellikle Adana'daki üreticiler Kırkağaç tipi kavun çeşitleri ve galia tipi kavun çeşitlerini aynı tarlada yetiştirmektedir. Her iki ilimizde de Balhan F1 kavun çeşidinin kavun üreticileri tarafında en fazla tercih edilen çeşit olduğu görülmektedir (Çizelge 4.16).

4.5.6. Tohum Teminindeki Sorunlar

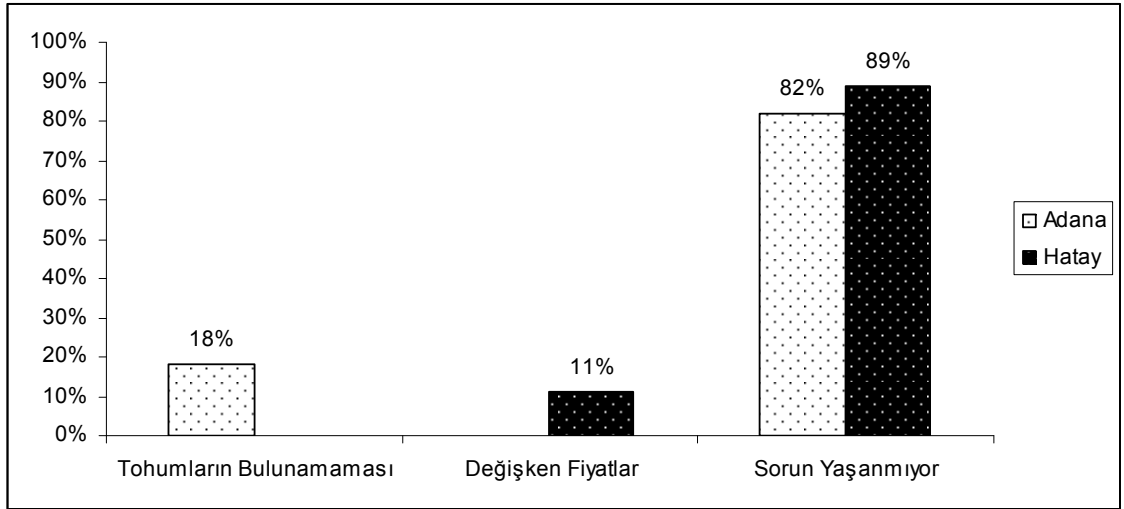
Araştırma alanındaki çiftçilerin kavun tohumlarını temin ederken yaşadıkları sorunların oransal dağılımı Şekil 4.23'de gösterilmiştir. Her iki bölgede de yüksek bir oranla tohum temininde sorun yaşanmadığı görülmekte ve bu oranlar Adana'da % 82 iken Hatay'da ise % 89 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.16. En Çok Üretilen Kavun Çeşitleri (%)

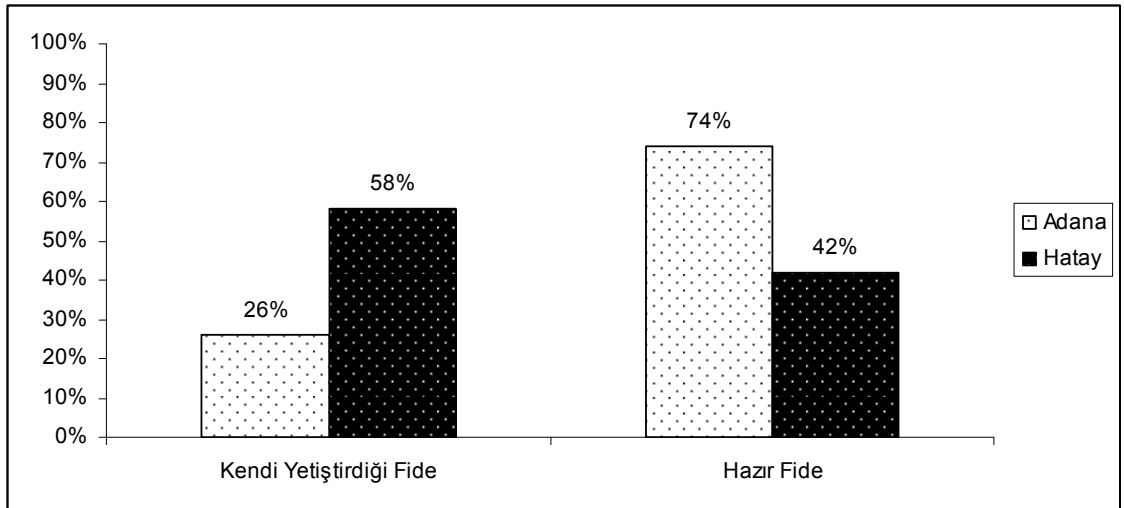
Kavun Çeşitleri	Adana	Hatay
Balhan F1	19	29
Balbey F1	11	-
Seyran F1	-	6
Sürmeli F1	6	-
Barada	-	8
Sarıca F1	-	7
VC-601 F1	-	24
Balhan F1 ve Sürmeli F1	25	-
Balhan F1 ve Seyran F1	-	11
Balhan F1 ve Sarıca F1	-	8
Balbey F1 ve Sürmeli F1	16	-
Diğer	23	7
Toplam	100	100

4.5.7. Hazır Fide Kullanım Durumu

Araştırma alanında kavun yetiştiriciliğinde kullanılan fidelerin temin biçimi Şekil 4.24'de görülmektedir. Buna göre Adana'da üreticilerin % 74'ü fidelerini fide firmalarından temin ettiklerini, Hatay'da ise üreticilerin % 58'inin fidelerini kendilerinin ürettikleri görülmektedir.

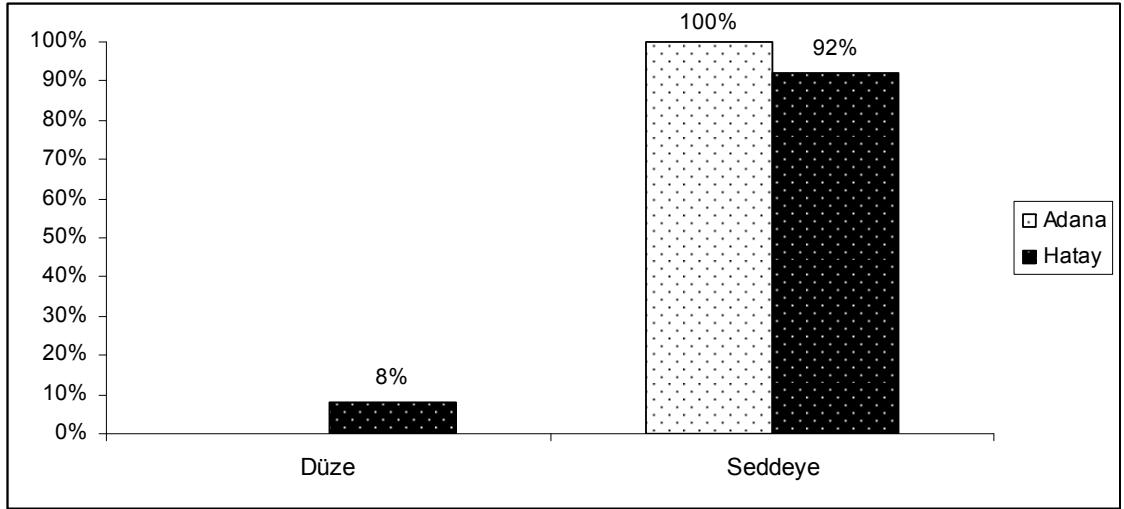
Şekil 4.23. Tohum Teminindeki Sorunlar

Şekil 4.24. Hazır Fide Kullanım Durumu

4.5.8. Ekim-Dikim Biçimi.

Araştırma alanındaki kavun tarlalarında ekim-dikim biçimleri Şekil 4.25'de gösterilmiştir. Buna göre Adana'da kavun üretimi yapan çiftçilerin tamamının sedde üzerine dikim yaptığı, Hatay'da ise bazı bölgelerde ananas çeşidi kavun üretimi yapıldığından ve ananas çeşidinin tohumları mibzerler aracılığıyla düze ekildiğinden bu oran % 92 olarak görülmektedir.

Şekil 4.25. Ekim-Dikim Biçimi

4.5.9. Ekim-Dikim Mesafeleri

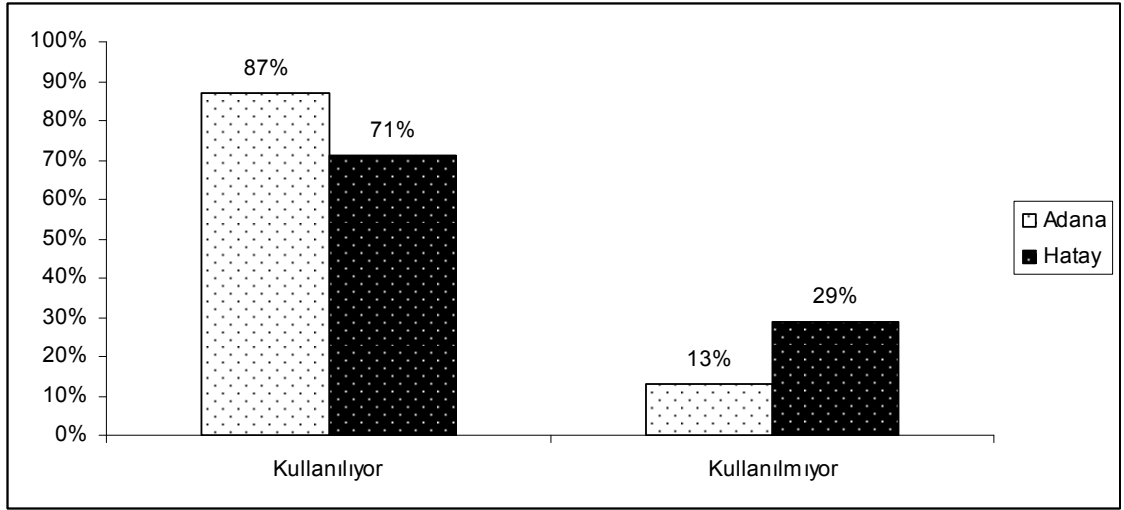
Araştırma alanındaki Adana ve Hatay'daki kavun arazilerinde uygulanan ekim-dikim aralıklarının oransal olarak dağılımı Çizelge 4.17'de gösterilmiştir. Adana'daki üreticilerin Hatay'daki üreticilere göre daha seyrek dikim yaptıkları göze çarpmaktadır. Buna göre, Adana'daki kavun üreticilerinin % 34'ü 160× 80 cm dikim mesafesi uygulamakta olup, Hatay'da ise kavun üreticilerinin % 44'ü 140× 60 cm dikim mesafesini uygulamaktadır.

4.5.10. Dikim Sonrası Tünel Kullanım Durumu

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin dikim sonrası tünel kullanım durumları Şekil 4.26'de gösterilmiştir. Buna göre Adana'daki kavun üreticilerinin % 87'si, Hatay'daki üreticilerin ise % 71'inin dikim sonrası tünel kullandıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.17. Ekim-Dikim Mesafeleri (%)

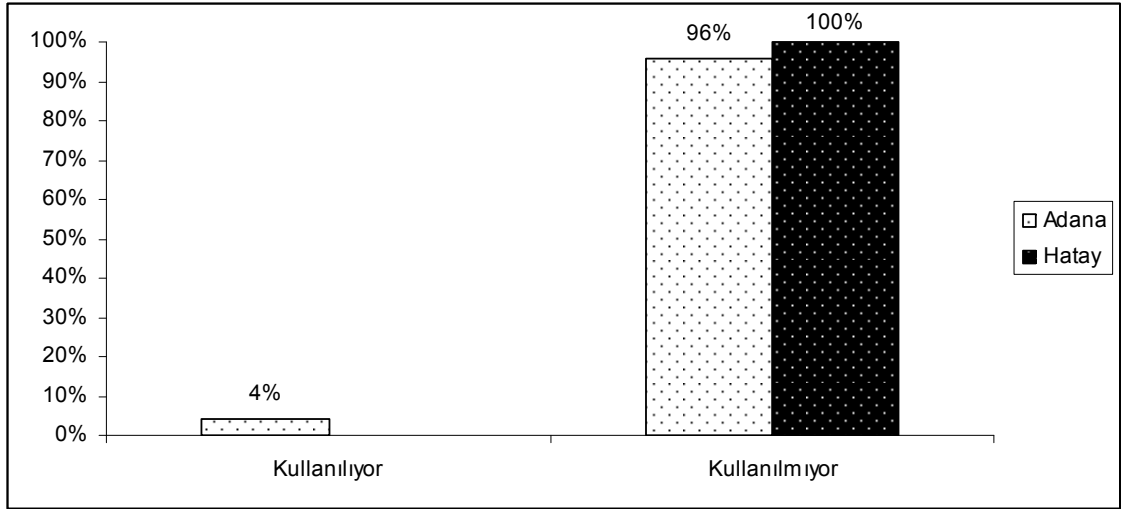
SA× SÜ Mesafeleri (cm)	Adana	Hatay
140× 60	12	44
160× 80	34	26
160× 90	16	8
180× 70	8	-
180× 80	6	-
180× 90	18	13
Diğerleri	6	9
Toplam	100	100

Şekil 4.26. Dikim Sonrası Tünel Kullanım Durumu

4.5.11. Çift Kat Örtü Kullanım Durumu

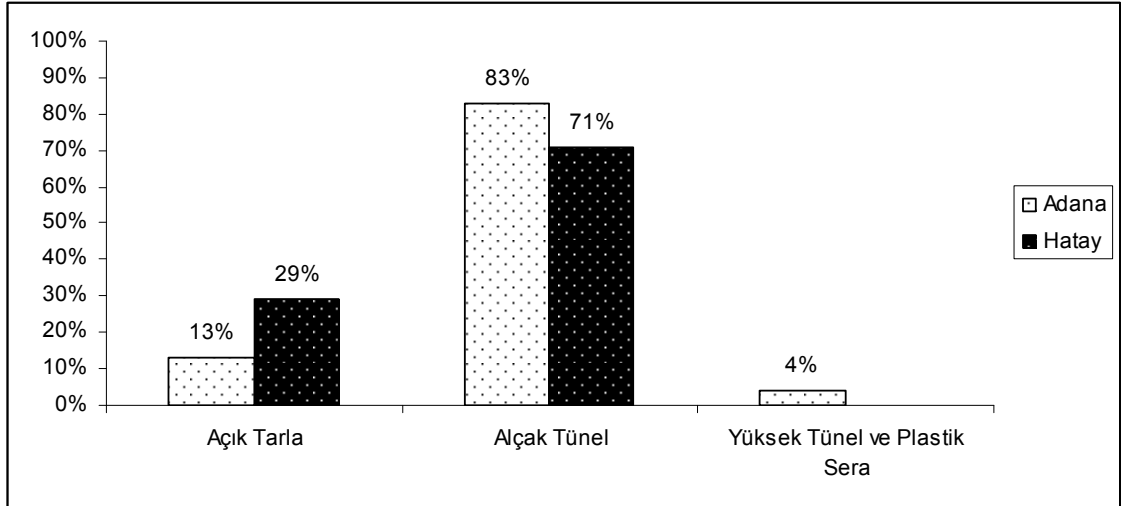
Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin çift örtü kullanım durumları Şekil 4.27’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin sadece % 4’ü çift kat örtü kullanırken, Hatay’daki üreticilerin ise çift kat örtü kullanmadığı kaydedilmiştir.

Şekil 4.27. Çift Kat Örtü Kullanım Durumu

4.5.12. Üretim Şekilleri

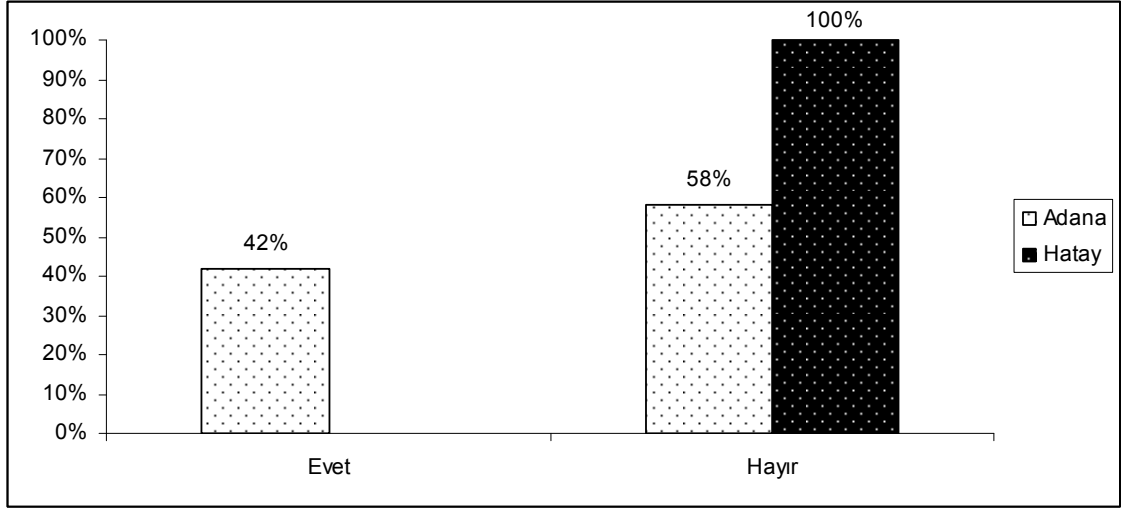
Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin üretim şekilleri Şekil 4.28'de gösterilmiştir. Buna göre her iki ilimizde de üreticilerin büyük bir kısmının alçak plastik tünellerde üretim yaptıkları görülmekte olup bu oran Adana'daki üreticilerin % 83'ünü, Hatay'daki üreticilerin ise % 71'ini oluşturmaktadır.

Şekil 4.28. Üretim Şekilleri

4.5.13. Malç Kullanım Durumu

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin malç kullanım durumları Şekil 4.29'de gösterilmiştir. Buna göre Adana'daki üreticilerin % 42'sinin malç örtüsü kullandığı, Hatay'daki üreticilerin ise malç kullanmadığı belirlenmiştir.

Şekil 4.29. Malç Kullanım Durumu

4.5.14. Çapalama Durumu

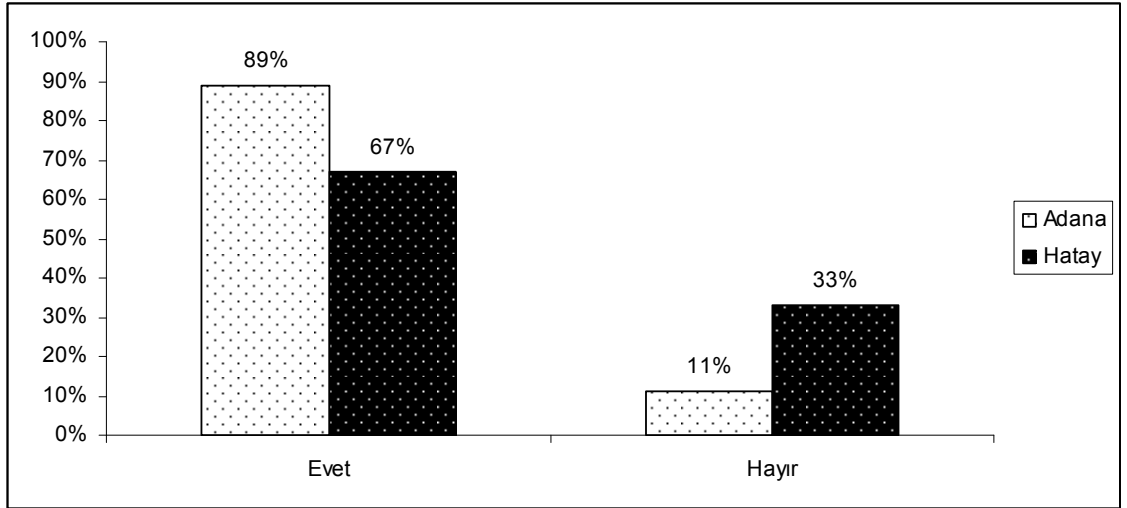
Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin kavun yetiştiriciliği boyunca çapalama durumları Çizelge 4.18' de gösterilmiştir. Buna göre Adana'daki üreticilerin % 42'sinin malç örtüsü kullanımından dolayı ürünlerine çapa yapmadığı, % 28'inin 2 defa çapa yaptıkları, Hatay'daki üreticilerin ise % 56'sının yetiştiricilik süresince 1 defa çapa yaptıkları, geri kalan kısmının ise 2 veya daha fazla çapa yaptıkları belirlenmiştir.

4.5.15. Düzenli Sulama Durumu

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin ürünlerini düzenli sulama durumları Şekil 4.30'da gösterilmiştir. Buna göre Adana'daki üreticilerin % 89'unun, Hatay'daki üreticilerin ise % 67'sinin ürünlerini düzenli olarak suladıkları gösterilmektedir. Bu oranlara baktığımızda aradaki farkın Adana'daki su probleminin Hatay'a göre daha az olduğunu gösterdiği söylenebilir.

Çizelge 4.18. Çapalama Durumu (%)

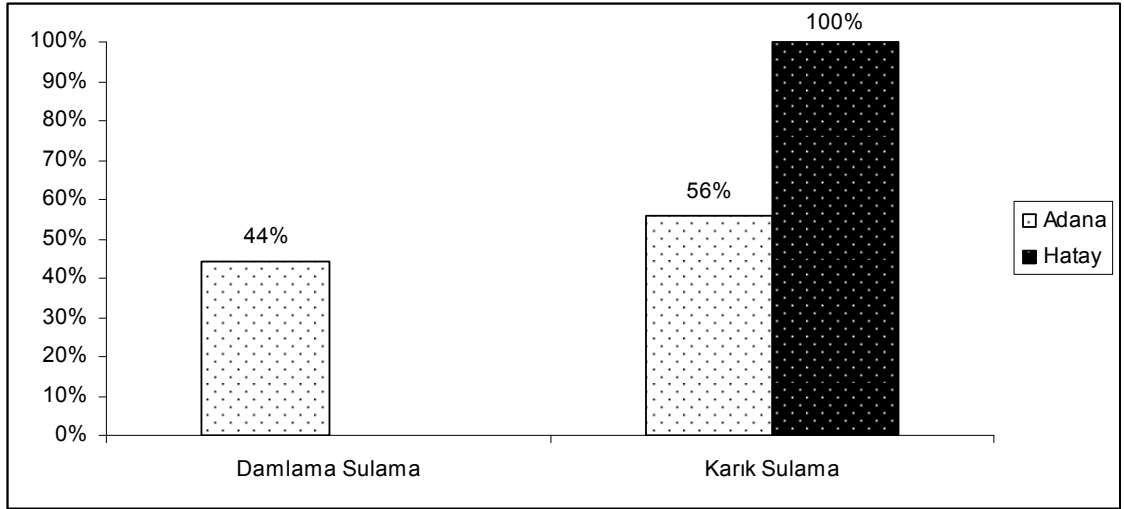
Çapalama Sayısı	Adana	Hatay
1 Defa	14	56
2 Defa	28	24
3 Defa	2	-
Çapa Yapılmıyor	42	8
Diğerleri	14	12
Toplam	100	100

Şekil 4.30. Düzenli Sulama Durumu

4.5.16. Kullanılan Sulama Sistemleri

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin kullandıkları sulama sistemleri Şekil 4.31’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 44’ünün damlama sulama sistemini, Hatay’daki üreticilerin ise tamamının karık sulama sistemini kullandığını görülmektedir.

Şekil 4.31. Kullanılan Sulama Sistemleri

4.5.17. Kullanılan Su Kaynakları ve Sulama Sayısı

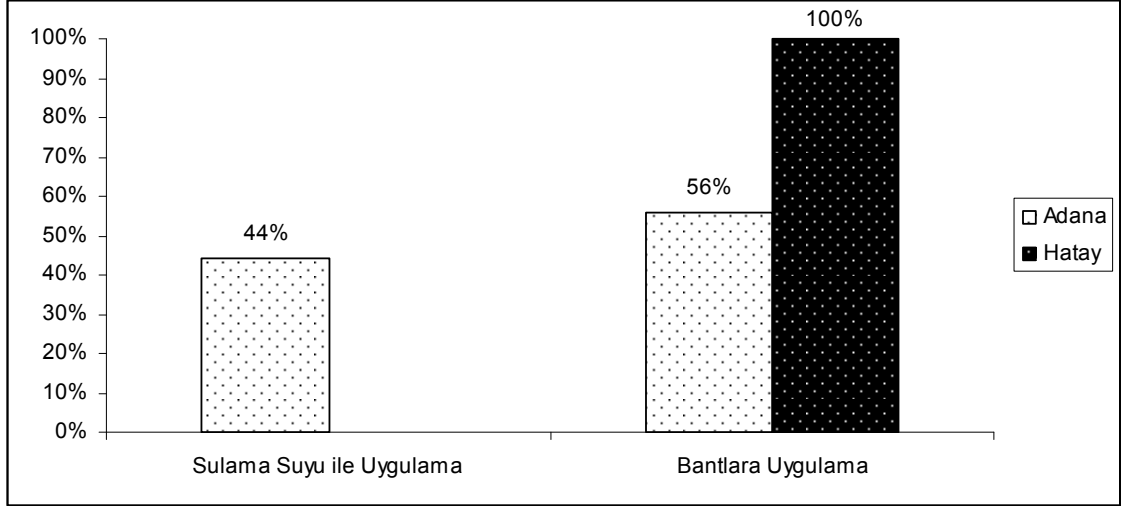
Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin kullandıkları su kaynakları ve yetiştiricilik boyunca yaptıkları sulama sayıları Çizelge 4.19’da gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 67’sinin DSİ suyu kullandığı, Hatay’daki üreticilerin ise % 58’inin kuyu suyu kullandığı ve sulama sayılarının ise her iki ilimizde de hava şartlarına göre değiştiği belirlenmiştir.

Çizelge 4.19. Kullanılan Su Kaynakları ve Sulama Sayısı (%)

İller	Sulama Kaynakları (%)				Sulama Sayıları (Defa)				
	DSİ Suyu	Kuyu Suyu	Her İkisi	Toplam	3-5	6-8	9-	Belirsiz	Toplam
Adana	67	25	8	100	19	21	8	52	100
Hatay	24	58	18	100	2	11	20	67	100

4.5.18. Üst Gübrenin Uygulanma Biçimi

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin üst gübreleri uygulama biçimleri Şekil 4.32’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 44’ü üst gübreleri sulama suyu ile bitkilere uygularken, Hatay’daki üreticilerin tamamı üst gübreleri bantlara uyguladıkları bulunmuştur.

Şekil 4.32. Üst Gübrenin Uygulanma Biçimi

4.5.19. Üst Gübre Kullanımı

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin yetiştiricilik süresince en fazla kullandıkları üst gübrelerin oransal dağılımları Çizelge 4.20’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin, Hatay’daki üreticilere göre daha çeşitli gübreler kullandıklarını görülmektedir. Çizelge incelediğinde Adana’daki üreticilerin yoğunlukla Amonyum Sülfat, Amonyum Nitrat ve Potasyum Nitrat kullandıkları görülürken, Hatay’daki üreticilerin ise yoğun olarak Amonyum Nitrat ve Amonyum Sülfat gübresini kullandığı görülmüştür.

Çizelge 4.20. Üst Gübre Kullanımı

Kimyasal Gübreler	Adana	Hatay
Amonyum Nitrat	21	56
Amonyum Sülfat	12	36
Amonyum Nitrat ve Potasyum Nitrat	28	8
Amonyum Nitrat ve Üre	6	-
Amonyum Nitrat, MAP ve Potasyum Nitrat	15	-
Diğerleri	18	-
Toplam	100	100

4.5.20. En Fazla Görülen Hastalıklar

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin yetiştiricilik süresince en fazla karşılaştıkları hastalıkların oransal dağılımları Çizelge 4.21’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin en fazla karşılaştıkları hastalık % 42 ile yalancı mildiyö olurken, Hatay’daki üreticilerin ise % 32’sinin virüs hastalıklarıyla karşılaştığı tespit edilmiştir. Adana’da yalancı mildiyö ile karşılaşan üretici sayısı % 14 olarak belirlenmiştir.

4.5.21. En Fazla Görülen Zararlılar

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin yetiştiricilik süresince en fazla karşılaştıkları zararlıların oransal dağılımları Çizelge 4.22’de gösterilmiştir. Buna göre en fazla şikayet edilen zararlı Adana’da % 21 ile, Hatay’da ise % 42 ile yaprak biti olmuştur. Yine Hatay’da şikayet edilen önemli zararlılardan biri % 28 ile beyaz sinek olduğu görülmüştür. Kavunun önemli zararlılarından olan trips ise Adana’da % 15, Hatay’da ise % 14 oranında şikayet konusu olmuştur.

Çizelge 4.21. En Fazla Görülen Hastalıklar (%)

Hastalıklar	Adana	Hatay
Y. Mildiyö	42	14
Fusaryum	5	31
Karaleke	5	-
Virüs	-	32
Y. Mildiyö ve Fusaryum	11	12
Virüs ve Fusaryum	-	5
Alternarya ve Y. Mildiyö	10	-
Külleme ve Y. Mildiyö	5	-
Diğer	22	6
Toplam	100	100

Çizelge 4.22. En Fazla Görülen Zararlılar(%)

Zararlılar	Adana	Hatay
Beyaz Sinek	5	28
Yaprak Biti	21	42
Kırmızı Örümcek	5	-
Trips	15	14
Kırmızı Örümcek ve Yaprak Biti	5	5
Trips ve Yaprak Biti	13	-
Beyaz Sinek ve Yaprak Biti	6	5
Kırmızı Örümcek, Yaprak Biti ve Trips	5	-
Beyaz Sinek, Yaprak Biti ve Trips	6	-
Diğer	19	6
Toplam	100	100

4.5.22. Zirai İlaç Kullanım Durumu

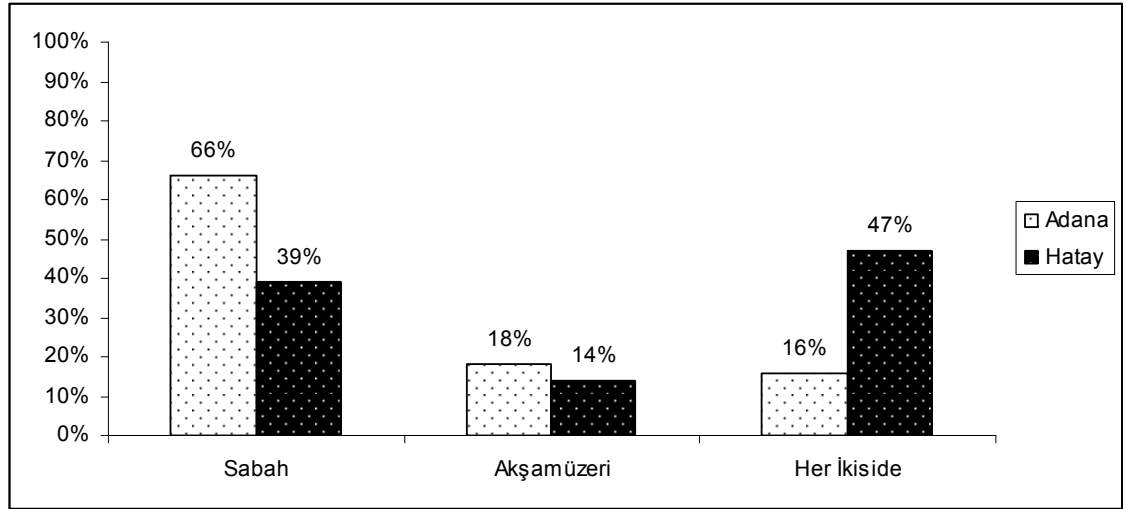
Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin yetiştiricilik süresince zirai ilaç kullanım danışmanlıkları ve sayılarının oransal dağılımları Çizelge 4.23’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 55’inin ilaç bayilerine danıştığı, Hatay’daki üreticilerin ise % 43’ünün kendi bilgisi ve yakın çevresine danıştığı görülmekte olup, aynı zamanda da üreticilerin yetiştiricilik süresince zirai ilaç kullanma sayılarının hastalık ve zararlı popülasyonlarının durumuna göre değiştiği görülmüştür (Çizelge 4.23).

Çizelge 4.23. Yetiştirme Süresince Zirai İlaç Kullanım Danışmanlığı ve Sayısı (%)

İller	Zirai İlaç Kullanım Danışmanlığı (%)					İlaçlama Sayısı (%)				
	İlaç Bayi	Ziraat Müh.	Her İkisi	Diğer	Toplam	7 Gün	10 Gün	14- Gün	Diğer	Toplam
Adana	55	26	8	11	100	13	25	17	45	100
Hatay	39	6	12	43	100	21	32	18	29	100

4.5.23. Kimyasal İlaç Uygulama Zamanı

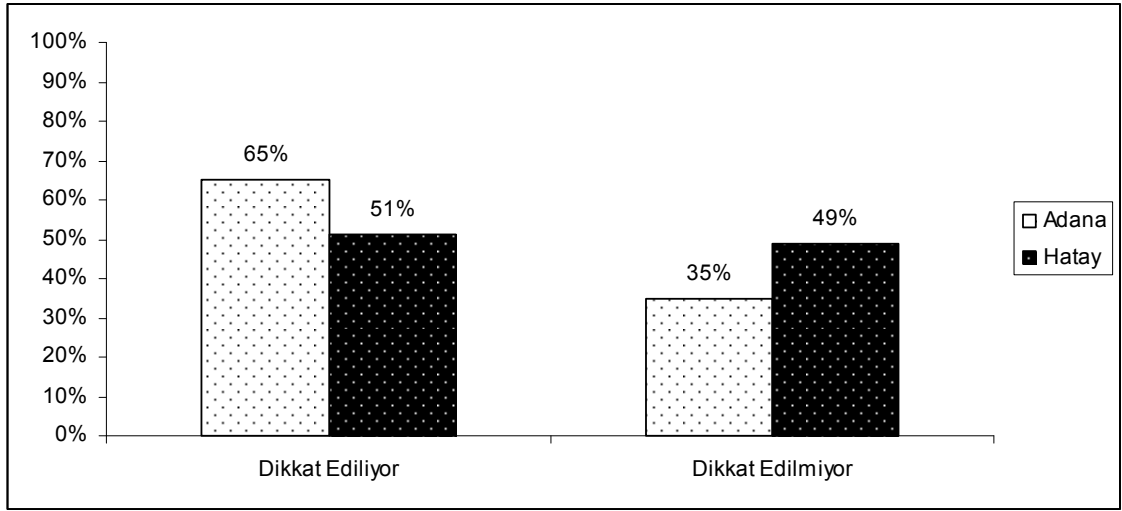
Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin yetiştiricilik süresince zirai ilaç uygulama zamanlarının oransal dağılımları Şekil.4.33'de gösterilmiştir. Buna göre Adana'daki üreticilerin % 66'sının ilaçlamayı sabah erken yaptığı, Hatay'daki üreticilerin ise % 47'sinin sabah ya da akşamüzeri yaptıkları tespit edilmiştir.

Şekil.4.33. Kimyasal İlaç Uygulama Zamanı

4.5.24. İlaç Kullanımı ile Hasat Arasındaki Süre Durumu

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin ilaçlama ile hasat arasındaki süreye dikkat etme durumları Şekil 4.34’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin, Hatay’daki üreticilere göre bu konuda daha dikkatli oldukları görülmekte olup bu oranlar Adana’daki üreticilerin % 65’ini, Hatay’daki üreticilerin ise % 51’ini oluşturduğu bulunmuştur.

Şekil 4.34. İlaç Kullanımı ile Hasat Arasındaki Süre Durumu

4.5.25. Ürünün Hasat Zamanı

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin ürünlerini hasat etmeye başladıkları zamanın oransal dağılımları Çizelge 4.24’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 46’sının, Hatay’daki üreticilerin ise % 58’inin ürünlerini 1–15 Haziran tarihleri arasında hasat ettikleri gösterilmiştir. Çizelge incelediğinde Adana’da kavunun daha erken hasat olgunluğuna geldiği görülmektedir. Mayıs ayı başlarında hasat edilen kavunlar çift kat örtü kullanılan yüksek tüneller ya da plastik seralarda yetiştirilmektedir. Temmuz ayı içerisinde hasat edilen ürünler ise genellikle Adana’da Kırkağaç tipi kavunlar, Hatay’da ise ananas tipi ve sarı kavunlardır.

Çizelge 4.24. Ürünün Hasat Zamanı (%)

Hasat Zamanı	Adana	Hatay
1-15 Mayıs	4	-
16-30 Mayıs	28	8
1-15 Haziran	46	58
16-30 Haziran	16	16
1-30 Temmuz	6	18
Toplam	100	100

4.5.26. Hasat Sayısı

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin yaptıkları hasat sayılarının oransal dağılımları Çizelge 4.25’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 43’ünün hasatı 5-6 defada bitirdiği, Hatay’daki üreticilerin ise % 47’sinin 7 defa veya daha fazla sayıda hasat yaptıkları belirlenmiştir.

Çizelge 4.25. Hasat Sayısı (%)

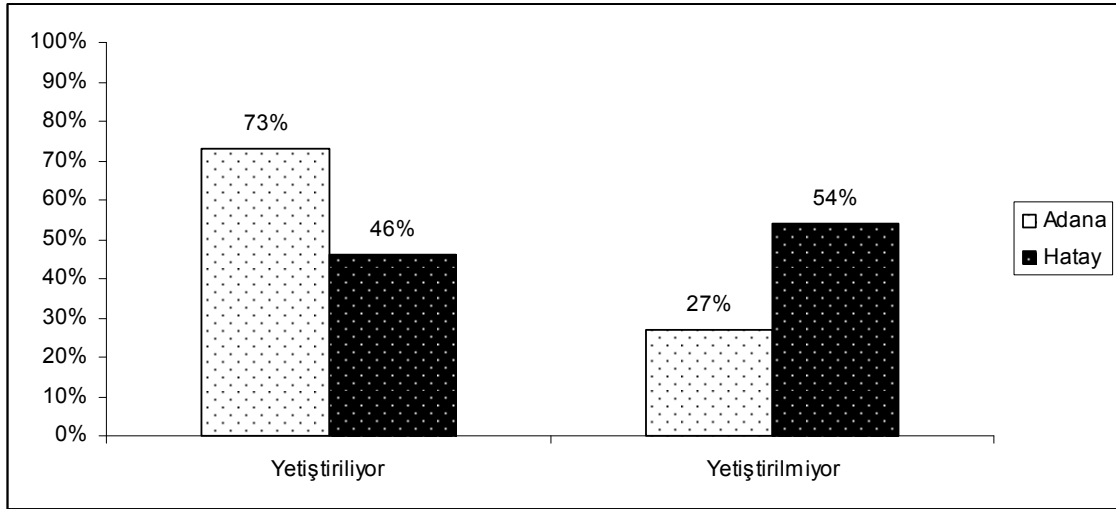
Hasat Sayısı	Adana	Hatay
3-4	10	3
5-6	43	29
7-	18	47
Diğer	29	21
Toplam	100	100

4.5.27. Erken Hasat İçin Yapılan Uygulama Durumu

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin hasadı erken almak için budama, meyveyi kendi ekseni etrafında çevirme vb. gibi uygulamaları yapmadıkları belirlenmiştir.

4.5.28. Her Yıl Üst Üste Kavun Yetiştiriciliği Durumu

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin her yıl üst üste kavun yetiştiriciliğine ait bulgular Şekil 4.35’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 73’ü her yıl kavun yetiştirirken, Hatay’daki üreticilerin % 54’ünün her yıl kavun yetiştirmediği tespit edilmiştir.

Şekil 4.35. Her Yıl Üst Üste Kavun Yetiştiriciliği Durumu

4.5.29. Aynı Tarla Üzerinde Yetiştirme Sıklığı

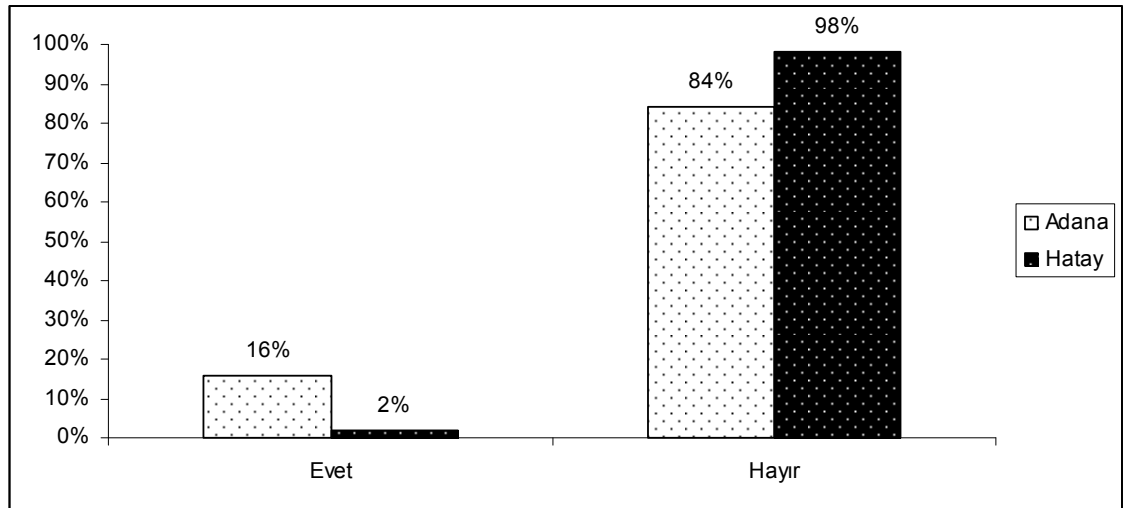
Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin aynı tarla üzerinde kavun yetiştirme sıklığı ile ilgili sonuçlar Çizelge 4.26’da gösterilmiştir. Buna göre üreticiler en az 2 yıl süreyle aynı alanda kavun yetiştirmiyorlar. Hatay’daki üreticiler 4 yıl süreyle aynı alanda kavun yetiştirmiyorlar. Adana’daki üreticilerin % 32’si, Hatay’daki üreticilerin ise % 71’inin 8 yıl ve üzeri zaman geçmesi durumunda aynı tarlada kavun yetiştirdikleri belirlenmiştir.

Çizelge 4.26. Aynı Tarla Üzerinde Kavun Yetiştirme Sıklığı (%)

Verilen Ara (yıl)	Adana	Hatay
2	5	-
3	8	-
4	12	-
5	12	6
6	16	10
7	15	13
8-	32	71
Toplam	100	100

4.5.30. Üreticilerin İyi Tarım Uygulamaları (HACCP ve EUREPGAP) Konusunda Bilgi Durumu

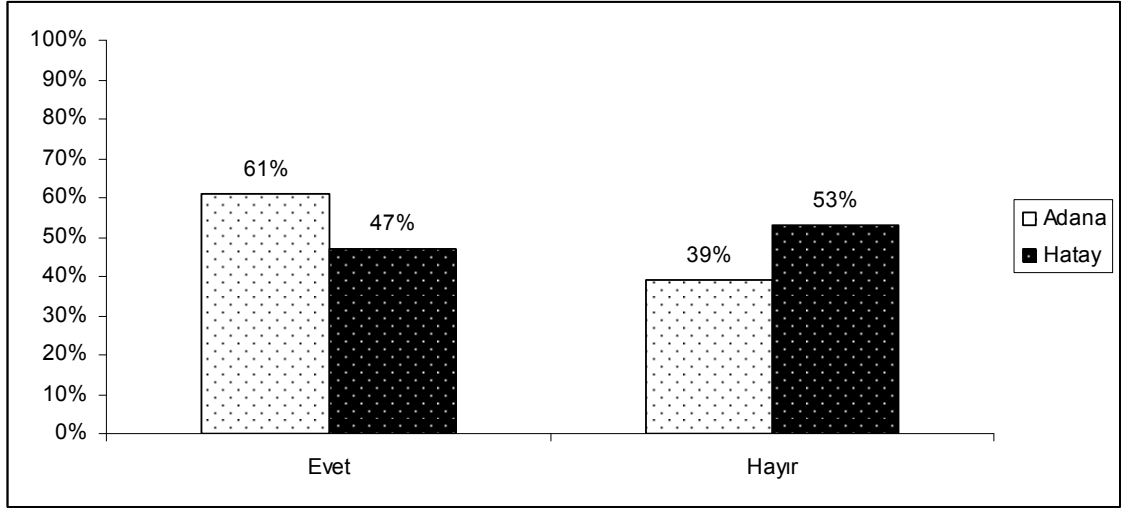
Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin HACCP ve GLOBALGAP/EUREPGAP gibi iyi tarım uygulamaları hakkında bilgi donanımları ile ilgili bulgular Şekil 4.37’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 16’sının, Hatay’daki üreticilerin ise % 2’sinin bu konu hakkında bilgi sahibi olduğu kaydedilmiştir.

Şekil 4.36. Üreticilerin İyi Tarım Uygulamaları Konusunda Bilgi Durumu

4.5.31. Üreticilerin Organik Yetiştiricilik Konusunda Bilgi Durumu

Araştırma alanındaki kavun üreticilerinin organik tarım konusundaki bilgi donanımları Şekil 4.38’de gösterilmiştir. Buna göre Adana’daki üreticilerin % 61’i organik tarım hakkında bilgi sahibi iken, Hatay’daki üreticilerin ise sadece % 47’sinin organik tarım hakkında bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir.

Şekil 4.37. Üreticilerin Organik Yetiştiricilik Konusunda Bilgi Durumu

4.5.32. Bütün Çiftçilerin Aynı Cevabı Verdiği Sorular

Yapılan anket çalışmasında çalışmanın yapıldığı alanlarda yeşil gübre uygulamasını ve toprak analizinin yapılmadığı, aşılı fide kullanılmadığı, ürün sigortasının yaptırılmadığı, hastalık ve zararlı kontrolünde bütün çiftçilerin kimyasal mücadeleyi tercih ettiği tespit edilmiştir. Örtüaltı yetiştiricilikte havalandırma, alçak tünellerde plastikler yırtılarak, yüksek tünellerde ise yanlardan ve baş kısımlardan açılarak yapılmaktadır.

4.6. Tartışma

Araştırma kapsamına alınan işletmelerdeki kavun üreticilerinin yaşları, eğitim durumları, kavun üretimindeki deneyim süreleri, aile üye sayıları ve tarım dışı çalışma durumları incelendiğinde, Adana’daki kavun üreticilerinin yaş ortalamasının 48 yaş, Hatay’daki üreticilerin 45 yaş olduğu, her iki ilimizde de üreticilerin deneyim

sürelerinin büyük bir bölümünün 1–10 yıl arası olduğu, eğitim düzeylerinin ise genelde ilkokul seviyesinde olduğu belirlenmiştir. Üreticilerimizin aile üye sayıları ve tarım dışı çalışma sürelerini karşılaştırdığımızda her iki ilimizde de üreticilerimizin geniş ailelere sahip olduklarını, tarım dışı çalışmadıklarını gözlenmiştir. Adana'daki kavun üreticilerinin kişi başına düşen arazi genişliğinin, Hatay'daki üreticilere göre daha geniş olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde, Adana ilinde karpuz üretiminde girdi kullanımı ve sorunları konulu çalışmasında, karpuz üreticilerinin çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu, tarımsal üretimde deneyim sürelerinin ortalama 28 yıl, yaş ortalamalarının 46 yaş olduğu ve çoğunun tarım dışı işle uğraşmadıkları, işletmelerin çoğunluğunun 101 da ve üzerinde büyüklükte olduğu belirlenmiş, karpuz üreticilerinin büyük bir bölümünün kiralık arazilerde üretim yaptıkları bildirilmiştir (Sarı ve ark, 2004b).

Her iki ilimizde de kavun üreticilerinin kışlık sebze yetiştiriciliği yaptığı kaydedilmiştir. Adana'daki üreticilerin, bölgede geniş pazarın bulunmasından dolayı çeşitli sebzeleri yetiştirdikleri tespit edilmiştir. Adana'da marul bitkisinin, Hatay'da ise havuç bitkisinin en fazla yetiştirilen kışlık sebzeler olduğu belirlenmiştir. Kavun bitkisinin kök hastalıkları probleminde dolayı aynı tarlaya üst üste ekilememesi, her iki ilimizde de önemli bir sorun teşkil ettiği görülmüş, üreticilerin kiralama yöntemini tercih etmelerine sebep olduğu saptanmıştır. Adana'da aynı tarlada üst üste kavun yetiştiriciliğinde ara verilen yılın, Hatay'a göre daha az olduğu görülmektedir. Bunun en büyük nedeninin damlama sulama sistemi kullanan üreticilerin fide dönemi kök hastalıklarına karşı önlem almak amacı ile mantar ilaçlarını düzenli kullanmalarının olduğu tespit edilmiştir.

Üreticilerin toprak hazırlığı, sulama ve hasat konularında herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları ancak tohum, ilaç ve gübre fiyatlarının yüksek oluşunu büyük sorun olarak gördükleri belirlenmiştir. Aynı zamanda, kavun fiyatlarının düşük oluşu da görüşme yapılan üreticilerin diğer bir sorunu olarak belirlenmiştir. Sarı ve ark., (2004b), tarafından yapılan Adana ilinde karpuz üretiminde girdi kullanımı ve sorunlar konulu çalışmada, yapılan çalışma sonuçları ile benzer bir şekilde işletmecilerin genel olarak en büyük sorununun girdi fiyatlarının yüksek oluşu, buna karşılık ürün fiyatlarının da düşük oluşu rapor edilmiştir. Marmara bölgesindeki kavun ve karpuzda yapılan bir çalışmada, girdi temininde karşılaşılan en büyük sorunun günden güne artan fiyatların olduğu bildirilmiştir (Güler, 1986).

Araştırma alanındaki işletmelerde kavun üreticilerinin üretim tekniklerini incelediğimizde, üreticilerimizin genellikle kumlu topraklarda üretim yaptıkları belirlenmiş, her iki ilimizde de taban gübresi kullanımı birbirlerine göre farklılık göstermiştir. Bu konudaki en büyük fark Adana'daki üreticilerin büyük bir kısmının DAP gübresini tercih ettikleri, Hatay'daki üreticilerin ise neredeyse bu gübreyi yok denecek kadar az kullanıp, 15:15:15 gübresini tercih ettikleri belirlenmiştir. DAP gübresinin, 15:15:15 gübresine göre daha pahalı oluşu ancak, Adana'daki üreticilerin bu konuda masraftan kaçınmadıkları gözlemlenmiştir. Güler (1986), Marmara bölgesindeki kavun ve karpuzda yaptığı çalışmada, kavun ve karpuz üreticilerinin ekimle birlikte taban gübresi olarak en çok 15:15:15 gübresini tercih ettiklerini bildirmiştir.

Kavun üreticilerinin hazır fide kullanım durumlarına baktığımızda Adana'daki kavun üreticilerinin, Hatay'daki kavun üreticilerine göre daha fazla hazır fide kullandığı kaydedilmiştir. Adana'daki üreticilerin geniş arazilerde üretim yaptıklarından dolayı fazla fideye ihtiyaç duymaları, kendi koşullarında kaliteli fide yetiştirmede sıkıntı çekmeleri hazır fide kullanım oranının yüksek olmasının sebepleri olarak düşünülebilir. Ayrıca son zamanlarda hazır fide yapan firmaların sayılarının artmış olması da diğer bir sebep olarak kabul edilebilir. Daha önce Adana ilinde karpuzda yapılan çalışmada üreticilerin çoğunluğunun fideleri kendi işletmelerinde yetiştirdikleri belirtilmiştir (Sarı ve ark, 2004b). O dönemde fide firmalarının az olması ve piyasaya bugünkü kadar hakim olmamaları çiftçilerin kendi fidelerini yetiştirme sebebi olarak görülebilir. Ancak, günümüzde karpuz üreticileri de yoğun olarak hazır fide kullanmaktadırlar.

Kavun üreticilerinin ekim-dikim şekilleri ve mesafelerini incelediğimizde her iki ilimizde de kavun fidesi 4-5 yapraklı iken seddeye diktikleri görülmüştür. Ancak Hatay'da ananas tipi kavun üretimi yapan çiftçilerin düze mibzerlerle sık ekim yaptıkları, daha sonra çapa ile seyreltikleri belirlenmiştir. Adana'daki kavun üreticilerinin, Hatay'daki kavun üreticilerine göre daha seyrek dikim yaptıkları belirlenmiştir.

Üreticilerin tercih ettikleri çeşitleri incelediğimizde çok sayıda çeşidin üretiminin yapıldığı gözlenmiştir. Üreticilerin özellikle galia tipi kavun çeşitlerini yetiştirdikleri gözlenmiş, bunun yanı sıra Adana'da kırkağaç tipi kavunların, Hatay'da ise ananas tipi kavunların yetiştirildiği saptanmıştır. Galia tipi çeşitlerden Balhan F1, Kırkağaç tipi çeşitlerden Sürmeli F1 ve Balbey F1, ananas tipi çeşitlerden ise Barada'nın en fazla

tercih edilen çeşitler olduğu belirlenmiştir. Üreticilerimizin bir kısmının tarlalarında tek çeşit kavun yetiştirirken, diğer bir kısmı ise daha fazla kavun çeşidi ile yetiştiricilik yaptığı gözlenmiştir. Üreticilerimizin tohum tercihleri yaparken Adana'da tohum bayilerine ve tüccarlara danıştıkları, Hatay'da ise komisyonculara danıştıkları saptanmıştır. Özellikle Hatay'da üreticilerin, komisyoncular tarafından tüccarın istedikleri çeşitlere yönlendirildiği sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde komisyoncu ve tüccarların yetiştirilen çeşitler ve pazarlama üzerindeki etkinliklerini Antalya ili kumluca ilçesindeki sera üreticileri üzerinde yapılan bir çalışmada belirtilmiştir. (Çimen, 2001).

Kavun üreticilerinin üretim şekillerini incelediğimizde her iki ilimizde de ürünlerin erken hasat edilebilmesi amacı ile alçak plastik tünellerde yetiştiriciliğin hâkim olduğu gözlenmiştir. Bunun yanı sıra Adana'da çok az miktarda da olsa yüksek tüneller ve plastik seralarda üretim yapıldığı belirlenmiştir. Açıkta kavun yetiştiriciliğine bakıldığında, Hatay'daki kavun üreticilerinin bir kısmının ananas tipi kavun üretimi yapması ve ananas tipi kavunların açıkta yetiştiriciliğe çok uygun olması nedeni ile Hatay'da açıkta kavun yetiştiriciliği Adana'ya göre öne çıkartmaktadır. Üreticilerin çift kat örtü kullanım durumlarına baktığımızda sadece Adana'daki yüksek tünel ve plastik seralarda üretim yapan üreticilerin çift kat örtü kullandıkları, çift kat örtünün kullanılmasıyla hasat tarihinin mayıs ortalarına yaklaştığı, bunun da üreticiye yüksek gelir sağladığı belirlenmiştir. Marmara bölgesindeki kavun ve karpuz yetiştiriciliği üzerine yapılan bir çalışmada, çok az sayıdaki üreticinin alçak plastik tünel ve malç sistemleri ile erkencilik ve verim artışı sağladıkları belirtilmiştir (Güler, 1986). Adana'daki üreticilerin ürünlerini en yoğun hasat ettikleri zaman haziran ayı olarak belirlenmiş ancak Adana'da mayıs ayında ürünlerini hasat eden üreticilerin en yüksek geliri sağladıkları görülmüştür.

Kavun üreticilerinin kullandıkları sulama sistemlerini ve malç örtüsü kullanım durumlarını incelediğimizde, Adana'daki üreticileri damlama sulama sistemi ve şeffaf malç örtüsü kullanarak, Hatay'daki kavun üreticilerine göre daha erken ürün ve daha fazla verim almaktadır. Hatay'daki üreticilerin ise tamamı karık sulama sistemini kullanmaktadır. Bu bölgede damlama sulama ve malç kullanılmamasının en büyük nedeni çiftçilerin, bu sistemlerin kurulum maliyetinden kaçınması olarak düşünülebilir. Karık sulama kavun üretiminde ülkemizin farklı bölgelerinde yaygın olarak kullanılan

sulama yöntemlerinden birisidir (Güler, 1986). Adana ve Hatay illerinde kavun yetiştiriciliği yapan üreticilerin yağmurlama sulama sistemini hastalık ve zararlıları teşvik ettiği için tercih etmedikleri tespit edilmiştir.

Üreticilerin üst gübre kullanım durumları incelendiğinde, genellikle iki ilimizde de damlama sulama sistemi kullanmayan üreticilerin üst gübreleri bantlara uyguladıkları tespit edilmiştir. Damlama sulama sistemi kullanan üreticiler gübreyi fertigasyon şeklinde uygulamaktadırlar. Uygulanan üst gübre çeşitlerini incelediğimizde Adana'daki üreticilerin en fazla Amonyum Nitrat ve Potasyum Nitrat gübresi, Hatay'daki üreticilerin ise sadece Amonyum Nitrat gübresi kullandıkları saptanmıştır. Kavunda meyve bağlama döneminde bitkiye verilen potasyum içerikli gübrelerin Hatay'da kullanımın yok denecek kadar az olduğu belirlenmiştir. Bu gübrelerin genellikle damlama sulama sistemiyle bitkiye verilmesi ve fiyatlarının diğer gübrelere oranla daha yüksek olması bölge için olumsuzluk olarak nitelendirilmektedir. Adana'da damlama sulama sistemi kullanan üreticilerin bitkilere gelişimin her aşamasında düzenli ve dengeli gübreler vermesi sonucu verimi ve erkenciliği önemli ölçüde arttırdığı kaydedilmiştir. Damlama sulamanın en önemli faydalarından birisi de gübrenin etkin kullanılması ve aşırı ve bilinçsiz gübrelemeden kaynaklanan çevre kirliliğinin önlenmesidir.

Sulama açısından bakıldığında, Adana'daki üreticilerin çoğunluğunun DSİ suyu, Hatay'da ise DSİ sulama sularının kirliliğinden dolayı kendi kuyu sularını kullandıkları saptanmıştır. Yetiştiricilik süresince sulama sayılarının her iki ilimizde de hava ve toprak şartlarına göre değiştiği ancak Hatay'da genellikle rüzgârlı havanın hakim olması nedeniyle topraktaki nemin çabuk kaybolması, buna bağlı olarak da sulamanın daha sık yapılmasına neden olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, Kahramanmaraş ve Gaziantep illerinde kırmızıbiber üreten tarım işletmelerinde yapılan çalışmada, üreticilerin büyük bir bölümünün kuyu suyu ile sulama yaptıkları belirtilmiştir. (Akbaş ve ark. 2005).

Üreticilerin en fazla karşılaştıkları hastalık ve zararlılar incelendiğinde, Adana'da mildiyö hastalığının, Hatay'da ise son yıllarda sıkça görülen virüs hastalıklarının sorun oluşturduğu belirlenmiştir. Virüs hastalıklarının en önemli taşıyıcı vektörü olarak bilinen yaprak bitlerinin her iki ilimizde de önemli bir zararlı olduğu belirtilmekte ve üreticilerimizin tamamı hastalık ve zararlılara karşı zirai ilaçlama yöntemini uygulamaktadırlar. Marmara bölgesinde kavun ve karpuzda yapılan çalışmada,

üreticilerin % 87'sinin arazisinde mildiyö, % 85'inde külleme olduğu tespit edilmiş, üreticilerin mildiyö ile mücadeleyi kolaylaştırmak amacıyla toz kireç kullandıkları tespit edilmiştir. Aynı zamanda üreticilerin % 86'sında yaprak biti, % 54'ünde toprak altı zararlıları, % 40'ında danaburnu, % 35'inde kavun sineği, % 23'ünde kırmızı örümcek, % 16'sında karpuz telli böceği ve % 4'ünde sümüklü böcek olduğu bildirilmiştir (Güler, 1986). Adana ilinde karpuzda yapılan bir çalışmada, işletmelerde en fazla yaprak biti zararlısına rastlanıldığı belirtilmiştir (Sarı ve ark, 2004b).

Zirai ilaç kullanım konusunda üreticilerin büyük bir bölümünün ilaç bayilerine danıştıkları ve ilaçlamaları Adana'da sabah erken saatlerde, Hatay'da ise sabah erken ya da akşamüzeri yaptıkları belirlenmiştir. Kimyasal ilaçlamaların, Adana'daki üreticiler tarafından bitkilere hastalık ve zararlıların popülasyon durumuna göre uygulandığı, Hatay'da ise genellikle üreticilerin ortalama 10 gün ara ile uyguladıkları kaydedilmiştir. Üreticilerin son ilaçlama ile hasat arasındaki süre durumuna her iki ilimizde de dikkat edildiği, Adana'daki üreticilerin bu konuda daha da hassas oldukları belirlenmiştir. Kahramanmaraş ve Gaziantep illerinde kırmızıbiber üreten tarım işletmelerde yapılan çalışmada, üreticilerin ilaç ve gübre kullanımı ile ilgili olarak kendi deneyimlerine göre karar verdikleri bildirilmiştir (Akbay ve ark, 2005). Söz konusu bölge üreticisi ile bizim çalışmamızın yapıldığı bölge üreticisi karşılaştırılırsa, Adana ve Hatay illerindeki üreticilerin daha bilinçli olduğu söylenebilir. Erzincan ilinde örtü altı sebze yetiştiriciliğinin ekonomik yönü üzerine yapılan bir çalışmada, örtü altı sebze yetiştiriciliğinin en önemli problemi olarak hastalık ve zararlılar ile teknik bilgi eksikliği olduğu belirlenmiş, ilaçlama bilgileri konusunda üreticilerin genellikle teknik elemanları tercih ettikleri saptanmıştır (Alıcı ve ark, 2007).

Araştırma alanındaki kavun hasat ve satış durumları incelendiğinde, Hatay ilindeki üreticiler için kavunun sararması en önemli kriter olarak kabul edilirken, Adana'daki üreticiler ise rengi, ağ yapısını, tat ve aromayı en önemli kriter olarak kabul etmektedirler. Hasat sayılarını incelendiğinde, Adana'da üreticilerin 5-6 kez, Hatay'daki üreticilerin ise 7 kez ve üzerinde hasat yaptıkları belirlenmiştir. Adana'da üreticilerin ürünlerini genellikle tarlada sattıkları, Hatay'da ise kasalarda kilo hesabı sattıkları görülmüştür. Üreticilerin satış yerlerini tercih nedenleri araştırıldığında Hatay ilinde üretim yapan çiftçilerin komisyonculardan yetiştiricilik öncesi şartlı avans aldıkları ve buna bağlı olarak ürünlerini hasat sonrası bu kişilere sattıkları tespit

edilmiştir. Adana’da ise üreticilerin çoğunluğunun tüccar ya da komisyonculardan avans almadıkları gözlenmiştir. Mersinde örtü altı sebzeçiliğinin pazarlama yapısı ve sorunları ile ilgili yapılan çalışmada işletmelerin önemli bir bölümünün komisyonculardan kredi aldıkları bildirilmiştir (Hatırlı, 1991). Antalya ili Kumluca ilçesinde yapılan bir çalışmada, ürünün kalitesini ve fiyatını komisyoncunun belirliyor olması, üreticinin doğrudan tüccara ürün pazarlayamıyor olması ve tüccarın komisyoncu ile ortak hareket etmesi, ürünün bol olduğu dönemlerde fiyatların çok düşmesi ve arz ile talep arasında istikrarlı bir denge yaratılmamış olması başlıca pazarlama sorunları olarak tespit edilmiştir (Çimen, 2001). Üreticilerin satış zamanı ürünlerini sınıflandırmaları her iki ilimizde de kabala satışın olmadığı durumlarda genellikle ürünlerin sınıflara ayrılması şeklindedir. Hatay ilinde kavunlar genellikle 1. ve 2. sınıf olarak ayrılmakta, 1. sınıflar da aralarında boylarına göre dağılım göstermekte olup ihracata hazır hale getirilmektedir. Adana da ise ürünler iç piyasada tüketilecekse sadece 1. ve 2. sınıf olarak ayrılmakta, eğer kavunlar ihracata yollanacak ise Hatay’daki gibi boylarına göre sınıflandırılmaktadır. Ürünlerin satış fiyatlarının belirlenmesindeki en önemli faktörler meyve kalitesi ve ürün miktarı olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde, Çarşamba ovasında yaş meyve ve sebzeler üzerine yapılan bir çalışmada, üretilen ürünlerin fiyatlarının belirlenmesinde en önemli faktörün meyve ve sebze haline gelen ürün miktarı olduğu bildirilmiştir (Yulafcı ve Cinemre, 2007).

Ürünlerin satış fiyatları her iki ilimizde de kabala satışların olmadığı durumlarda günlük hal piyasasının durumuna göre belirlenmektedir. Üreticilerin ürünlerini Hatay’da ve Adana’da peşin olarak sattıkları, sadece kabala satışların bir bölümünün vadeli olabildiği görülmüştür. Kavun ve karpuzda yapılan bir çalışmada, üreticilerin pazar durumuna göre ürünlerinin % 53’ünü perakende, % 47’sini toptan sattıkları belirlenmiştir (Güler, 1986). Adana’da karpuzda yapılan bir çalışmada ise üreticilerin büyük bir bölümünün ürünlerini tarlada tüccara sattıkları ve satış şekli % 51 oranıyla peşin olduğu bildirilmiştir (Gül ve ark, 2004).

Hasattan sonra kavunlar traktörler ile taşınmaktadır. Marmara bölgesinde yapılan bir çalışmada benzer şekilde ürün taşımada traktörlerin kullanıldığı bildirilmiştir (Güler, 1986).

Kavun üreticilerinin iyi tarım uygulamaları konusunda fazla bilgiye sahip olmadıkları ancak organik yetiştiricilik konusunda daha fazla bilgili oldukları tespit

edilmiştir. Bunu sebebi olarak organik tarımın medya kanalları ile sürekli gündemde tutulması olabilir. Adana'daki üreticilerin bu konularda daha fazla bilgiye sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Üreticilerin toprak analizi ve ürün sigortası yaptırmadığı, yeşil gübreleme yapmadığı ve aşılı fide kullanmadıkları tespit edilmiştir. Ülkemizin farklı bölgelerinde farklı ürünlerde yapılan çalışmalarda toprak ve yaprak analizinin çok sık yapılan bir uygulama olmadığı bildirilmiştir (Bal, 2005; Akbay ve ark., 2005; Sayılıkan-Mansuroğlu ve ark., 2008). Bunu sebebi olarak ise çiftçinin bilinç seviyesi ve bu analizleri yapan laboratuvarların çok yaygın olmaması olarak düşünülebilir.

Adana'daki üreticilerin bitki deseninde değişiklik düşünmedikleri, Hatay'daki üreticilerin ise şartlara bağlı olarak düşünebilecekleri saptanmış, kavuna alternatif olarak Adana'daki üreticilerin sebzeleri, Hatay'daki üreticilerin ise tarla bitkileri grubuna giren bitkileri tercih ettikleri belirlenmiştir. Üreticilerin kavun yetiştirmelerinin en büyük nedeni ise, kavunun karlı bir ürün olduğunu düşünmeleridir.

Üreticilerin tarımsal kooperatiflere üyelik durumları, doğrudan gelir desteği uygulaması konusu ve devletten beklentileri araştırıldığında kooperatife üyelik durumlarının, Hatay'daki üreticilerden daha fazla olduğu, bunun nedeni ise Adana'daki üreticilerin daha geniş arazilerde üretim yapmaları ve genellikle banka kredilerine yönelimlerinin olduğudur. Ülkemizde farklı sebzelerde yapılan çalışmalarda bu çalışmaya benzer şekilde üreticilerin çoğunluğunun kooperatiflere üye olmadıkları bildirilmiştir (Yüce ve ark., 2001; Akbay ve ark., 2005; Sayılıkan- Mansuroğlu ve ark., 2008). Doğrudan gelir desteği uygulamalarını kavun üreticilerimiz olumlu görmekte ancak kiracılık ile üretim yapan çiftçilerin bu destekten istifade edememeleri sorun teşkil etmekte ve devletimizden de çiftçi sorunlarını daha ayrıntılı olarak incelenmesini beklemektedirler.

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Araştırma alanımızda bulunan Akdeniz bölgesinin ekolojisi açıkta sebze yetiştiriciliği yanında her türlü sebze, özellikle turfanda ve örtüaltı sebze yetiştiriciliğine uygundur. Önemli bir sebze olan kavun bitkisinin Akdeniz bölgesindeki verim ortalaması Türkiye ortalamasının üzerindedir. Akdeniz bölgesinin kavun yetiştiriciliğindeki en büyük avantajı, verim ve erkencilik yönünden en önemli bölge konumunda bulunmasıdır.

5.1. Sonuçlar

Araştırma alanında bulunan Adana ve Hatay illerinden elde edilen bulguların bir değerlendirmesi yapıldığında; Hatay'daki üreticilerin yaş ortalamalarının ve eğitim düzeylerinin daha düşük olduğu, genellikle her iki ilimizde de aile fert sayılarının geniş aile kapsamına girdiği ve tarım dışı çalışmayan üreticilerin fazla oluşu gözlenmiştir. Bunun yanı sıra Hatay'daki üreticilerin, Adana'daki üreticilere göre daha deneyimli olduğu incelenmiş ancak tarımdaki modern tekniklerin daha çok Adana'daki üreticiler tarafından kullanıldığı ve bunun sonucunda da Adana'daki kavun üretiminin, Hatay'daki kavun üretimine göre verim ve erkencilik yönünden daha iyi durumda olduğu belirlenmiştir. Adana'da daha geniş arazilerde üretim yapmakta, her iki ilimizde de üreticiler arazi kiralamayı tercih etmektedirler. Alçak plastik tünellerde üretim, hakim üretim şekli olarak tespit edilirken, Adana'daki üreticilerin Hatay'daki üreticilere göre daha fazla malç ve damlama sulama sistemi kullandıkları belirlenmiştir. En fazla üretilen çeşit olarak Balhan F1 kavun çeşidi saptanmıştır. Adana ilimizde bitkiler daha seyrek dikilmektedir. Sulamalar hava koşullarına göre yapılmaktadır. Su kaynağı olarak DSİ sulama suyunu kullanılmaktadır. Yetiştiricilik süresince çapalama sayılarında ise her iki ilimizde de farklılık göstermekte olup, Adana'daki üreticilerimizin bir bölümünün malç kullanımından dolayı çapa yapmamaktadırlar.

Hatay'da hasat kriteri olarak sadece renk etkili olurken, Adana'da ise rengin yanında, tat, aroması ve ağ yapısı da dikkate alınmaktadır. Pazarlama; Adana'da tarlalarda toptan tüccarlara, Hatay'da ise kasalarda boylarına ve kalitesine göre sınıflara ayrılarak kilo hesabı üzerinden komisyonculara yapılmaktadır. Üreticilerin üretim öncesi ya da üretim aşamasında tüccarlardan ya da komisyonculardan avans aldıkları belirlenmiş, bu durumun en fazla Hatay ilinde olduğu saptanmıştır. Üreticilerin kavuna

alternatif ürün olarak Adana'da sebze gruplarını, Hatay'da ise tarla bitkilerini tercih ettikleri görülmüştür. Üreticilerin en büyük sıkıntısı tarımsal girdilerin yüksek olması, kavun fiyatlarının düşük olması ve devletin bu sorunlara müdahale edememesi olarak belirtilmiştir.

5.2.Öneriler

Araştırma alanındaki üreticilerin sorunlarını ve eksiklerini incelendiğimizde aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Çiftçilerimizin modern tarım uygulamalarını uygulayabilmesi için öncelikle kısa ve uzun vadede eğitim seviyelerinin yükseltilmesi gerekir. Kısa vadede çiftçilere kavun yetiştiriciliği ve pazarlama ile ilgili seminerler vererek kooperatifler ve üretici birliklerinin önemi anlatılmalıdır. Uzun vadede ise meslek yüksekokulları ve liselerde bu konulara yönelik eğitim yapılmalıdır.

Kavun üretiminde üreticilerin ürünlerinden yüksek verim alabilmeleri ve ürünlerini erken hasat edebilmeleri için damlama sulama sistemine geçmeleri, dikimden sonra bitkilerin üzeri tünel ile örtülmeli aynı zamanda da malç örtüsü kullanımı teşvik edilmelidir.

Kavun üretimi yapan üreticilerin hastalık ve zararlılardan bulaşık olmayan tohum ve fide kullanılması sağlanmalı, hastalık ve zararlılara karşı dayanıklı/tolerant çeşitlerin kullanımı teşvik edilmelidir.

Kavun yetiştiriciliğinde özellikle virüs hastalıklarının taşıyıcısı olarak bilinen yaprak biti, beyazsinek ve trips zararlılarına karşı kritik zamanlarda mücadelenin önemi anlatılmalıdır.

Kavun üreticilerinin organik tarım ve iyi tarım uygulamaları konusunda bilgilendirilmesi ve bu şekilde üretilen ürünlere farklı pazarlar imkanları oluşturulmalıdır.

Kavun üreticilerinin yanlış gübrelemelere ve çevre kirliliğine karşı önlem olarak toprak analizi yaptırmaları teşvik edilmelidir.

Özellikle Adana'da üretilen muhafazası süresi uzun olan kışlık kavunlar grubuna giren Kırkağaç tipi kavunların geç tarihlerde üretiminin yapılması teşvik edilmelidir. Kavun çeşitliliği arttırılmalı, soğuk hava depoları geliştirilmeli ve çiftçiler geç turfanda yetiştiriciliğe de yönlendirilmelidir.

Tarım politikaları üretimi teşvik edici ve üretim maliyetini düşürücü nitelikte olmalıdır. Desteklemeler özellikle üretim aşamasında olmalıdır. Bu nedenle kaliteli tohum ve bilinçli gübre kullanan, uygun zamanda ilaçlama yapan üreticilere üretimi teşvik etmek ve devamlılığını sağlamak amacıyla daha düşük faizli ve daha uzun vadeli krediler kullanılmalıdır.

Piyasada kaçak ve ruhsatsız ilaç ve tohumların pazarlanmasının önüne geçilmelidir.

Sebze yetiştiriciliğinde en önemli girdilerden olan tohumda dışa bağımlılığı ortadan kaldıracak tedbirlerin alınması, yerli ıslahçıların yetiştirilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir.

Bitkisel üretimde kullanılan enerji girdilerinin fiyatları iyileştirilmelidir.

Ürün sigortası ile ilgili koşulların iyileştirilmesi ve çiftçilerin bu konuda aydınlatılması gerekmektedir.

Tüm tarımsal ürünlerin üretim ve değerlendirme aşamalarında kalite yönetim sistemleri, HACCP ve EUREPGAP (GLOBALGAP) kurallarına uyulmaya başlanmalı, insan ve çevreye sağlığı göz ardı edilmemelidir. Bu konularda üreticiler bilgilendirilmeli ve bu belgelerin alınması teşvik edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Abak, K., Daşgan, H. ve Sarı, N., 2000. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Kavun Yetiştiriciliği. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Türkiye Tarımsal Araştırma Projesi Yayınları. 20 s, Adana.
- Akbay, C., Boz, İ., Candemir, S., 2005. Kahramanmaraş ve Gaziantep İllerinde Kırmızı Biber Üreten Tarım İşletmelerinin Yapısı ve Sorunları. GAP IV. Tarım Kongresi, 1: 439–443.
- Alıcı, H., Vurgun, H., Çukadar, K., Çakırbay, F., Akbaş, R. H., 2007. Erzincan İlinde Örtüaltı Sebze Yetiştiriciliğinin Ekonomik Yönü Üzerine Araştırmalar. Türkiye V. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi. 2: 177–182.
- Anonim, 2006a. Hatay İl Tarım Müdürlüğü kayıtları.
- Anonim, 2006b. Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü.
- Anonim, 2007. Adana İl Tarım Müdürlüğü kayıtları.
- Anonymous, 2006. [http://: www faostat.org](http://www.faostat.org)
- Bal, T., 2005. Göller Bölgesinde Tarla Bitkileri Üretiminin Ekonomik Analizi ve Başlıca Ürünlerin Arz Duyarlılıklarının Hesaplanması. Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Doktora Tezi, 105 s, Adana.
- Çiçek, A., Erkan, 1996. Tarım Ekonomisinde Araştırma ve Örnekleme Yöntemleri. G.O.P.Üniv. Ziraat Fakültesi, Tokat, Yayın No:12, s.75.
- Çimen, A. Z., 2001. Antalya İli Kumluca İlçesindeki Sera Üreticilerinin Pazarlama Sorunları. Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi 1: 1–14.
- Dillingen, J.B., 1956. Handbaches Gesamten Gemmüsebaues. Paul Parey in Berlin und Hamburg.
- FAO, 2005, [http://: www.faostat.org](http://www.faostat.org).
- Gül, A., Işık, H., Gül, M., Solmaz, İ., Sarı, N., 2004a. Adana İlinde Karpuz Üretim Maliyetleri ve Pazarlama Yapısı. Çanakkale V. Sebze Tarımı Sempozyumu, 338–344.
- Güler, M., 1986. Marmara Bölgesindeki Kavun ve Karpuz Yetiştiriciliğinin Bugünkü Durumu, Sorunları ve Öneriler. Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 93 s, Bursa.
- Günay, A., 2005. Sebze Yetiştiriciliği Cilt II, 531 s, İzmir.

- Hatırlı, A.S., 1991. Mersin’de Örtüaltı Sebzeçiliğinin Pazarlama Yapısı ve Sorunları. Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 60 s, Adana.
- Sarı, N., Yetişir, H., Ekiz, H., Ekbiç, E., Yücel, S., 2004a. Kavunda Fusarium Solgunluğuna Dayanıklı F1 Hibrit Çeşit Islahı. DPT Projesi Kesin Sonuç Raporu, 89 s, Adana.
- Sarı, N., Gül, M., Solmaz, İ., Gül, A., Işık, H., 2004b. Adana İlinde Karpuz Üretiminde Girdi Kullanımı ve Sorunları. Çanakkale V. Sebze Sempozyumu, 345–350.
- Sayılıkan-Mansuroğlu, G., Karaca, F., Yetişir, H., 2008. Hatay İlinde Maydanoz Yetiştiriciliğinin Durumu. VII. Sebze Tarımı Sempozyumu, (baskıda).
- TUIK, 2006. Türkiye İstatistik Kurumu, [http://:www.tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr).
- Vural, H., Eşiyok, D. Ve Duman, İ., 2000. Kültür Sebzeleri (Sebze Yetiştirme). Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, 440 s, Bornova – İzmir.
- Yiğit, A., Soylu, S., Kütük, H., Telli, S., 2004. Sera Sebze Yetiştiriciliğinde Karşılaşılan Bitki Koruma Sorunları. Çanakkale V. Sebze Tarımı Sempozyumu, 259–263.
- Yulafcı, A., ve Cinemre, A.H., 2007. Çarşamba Ovasında Yaş Meyve ve Sebze Pazarlama Sorunları ve Çözüm Önerileri. O.M.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 22, 3: 260–268.
- Yüce, K., Kaplan, M., Aydoğan, G.N., Bakırcı, L.N., Acar, U.İ., Çeltikçi, M., 2001. Seracılık Sektörü Üretici İşletmelerinin Pazarlama Sorunları Üzerine Bir Araştırma. 6. Ulusal Seracılık Sempozyumu, 225-230.

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamın her aşamasında bŸyŸk bir titizlik, sabır ve Ÿzveriyle bana destek olan, yol gŸsteren ve iyi bir bilimsel çalışma ortamı sağlayan danıőman hocam sayın Doç. Dr. Halit YETİŞİR'e sonsuz teőekkŸrlerimi sunarım.

Çalıőmalarım sırasında değerli gŸrŸő, katkı ve bilgilerini esirgemeyen hocalarım sayın Yard. Doç. Dr. Erdal DAğISTAN ve Yard. Doç. Dr. Tamer SERMENLİ'ye teőekkŸrlerimi sunarım.

Çalıőmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen Zir. MŸh. Fatih KARACA ve Arő. GŸr. Oęuz PARLAKAY'a teőekkŸrlerimi belirtmek isterim

Tez çalıőmalarım sırasında manevi desteğini esirgemeyen hayatımın her aşamasında bana destek olan aileme ve sonsuz teőekkŸrlerimi sunarım.

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Hatay’da doğdum. İlk ve ortaöğrenimimi Namık Kemal Orta Okulu ve İbni Sina Koleji’nde, lise öğrenimini İskenderun Lisesi’nde tamamladım. 2003 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi’nden Ziraat Mühendisi unvanıyla mezun oldum. 2004–2006 yılları arasında Hatay’ın Kırıkhan ilçesinde kendimize ait arazide örtüaltı sebze yetiştiriciliği ve kışlık sebze yetiştiriciliği ile ilgilendim. 2006–2008 yılları arasında Elit Tarım (Hazera Tohumculuk Bölge Distribütörü) firmasında Ziraat Mühendisi olarak çalıştım. 2008 yılında Adana Büyük Şehir Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü’nde Ziraat Mühendisi olarak göreve başladım ve halen aynı kurumda çalışmaktayım.

EK 1.

**“ADANA ve HATAY İLLERİNDE KAVUN ÜRETİMİNİN SOSYO EKONOMİK
ve YETİŞTİRİCİLİK –PAZARLAMA DURUMUNUN BELİRLENMESİ”
AŞTIRMASI
ÜRETİCİ ANKET FORMU**

A. ANKET BİLGİLERİ

İl:	İlçe:	Köy:
Anket no:	Tarih:	Anketör:

B. İŞLETMECİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

1. İşletmecinin yaşı	Tel:	
2. İşletmecinin eğitim durumu		
3. Toplam aile üye sayısı		
4. Kaç yıldan beri tarımla uğraşıyorsunuz?		
5. İşletmede kışlık sebze tarımı yapıyor mu ?	() Hayır	() Evet ise nedir?
6. Tarım dışı iş yapıyor musunuz ?	() Hayır	() Evet ise nedir?

C. İŞLETME İLE İLGİLİ BİLGİLER**1. Arazi Durumu**

Parsel No	Yetiştirilen Ürün	Alanı (da)	Kullanım Şekli (*)	Sulama Durumu (D, K)
1				
2				
3				
4				
5				
6				

(*) Mülk-1, Kira-2, Ortak-3

Ortak ise Ortakçılık Koşulları:.....

2. Alet Makine Varlığı

Çeşidi	Adedi	Yaşı

D. KAVUN PAZARLAMA YAPISI

1. Hasat kararını verirken neleri dikkate alıyorsunuz?

.....

.....

2.Satış yerlerini tercih nedenleri

.....

3.Satış zamanı

4. Tüccardan (alıcıdan) önceden avans(kredi) alınıyor mu? Evet Hayır

Evet ise

a) Neden?.....

b) Hangi sıklıkta? (1) Her yıl (2) Sıkça (3) Çok seyrek

c) Koşulları?.....

d) Alım zamanı

5. Satış biçimi

(1) Çiçek döneminde kabala (2) Meyve döneminde kabala (3) Kilo hesabıyla toplam

(4) Perakende satış (5) Diğer(.....)

6. Satış şekli (1) Peşin (2) Vadeli.....gün

7.Ürüne satıştan önce sınıflandırma (dereceleme) yapıyor musunuz?

a) Evet, Evet ise hangi kriterlere göre yapılıyor ve kaç sınıfa ayrılıyor.

b) Hayır

8. Nakliye (Ürünü işletme dışında satan üreticilere sorulacak)

Taşımada kullanılan aracın,

a) Cinsi (1) Traktör (2) Kamyon (3) Diğer (.....)

b) Kime ait (1) Kendinin (2) Değil (.....)

c) Pazarın uzaklığı:.....km.

9. Satış fiyatınızı nasıl belirliyorsunuz?

- a) Alıcının teklifini kabul etmek zorundayım.
- b) Önce pazardaki fiyatı öğrenirim, sonra en yüksek fiyatı veren alıcıya satırım.
- c) Alıcı ile pazarlık ederim.
- d) Diğer.....

10. Satış döneminde pazar fiyatını hangi kaynaktan öğreniyorsunuz?

- a) Düzenli olarak pazara (ilçeye) giderek
- b) Arkadaş ve tanıdıklardan
- c) Tüccardan (Alıcıdan)
- d) Diğer.....

11. Fiyat belirlenmesinde hangi faktörler rol oynar?

- a) Ödeme zamanı
- b) Ürün miktarı
- c) Ürün kalitesi
- d) İşletmenin yeri (konumu)
- e) Diğer.....

12. Satışta ürün kalitesi nasıl belirleniyor? Herhangi bir araç kullanılıyor mu?

.....

13. Alıcının önerdiği fiyatı yetersiz bulmanız durumunda ne yapıyorsunuz?

.....

14. Üretime kararı verirken hasat dönemindeki piyasa koşulları (talep miktarı, fiyat vb.) hakkında bilgi toplar mısınız? a) Evet b) Hayır

Evet ise hangi kaynaklardan?.....

15. Bitki deseninde değişiklik düşünüyor musunuz?

- a) Evet, Neden ?
- b) Hayır

16. Neden Kavun yetiştiriyorsunuz? .

.....

.....

17. Kavun yetiştirmezseniz hangi ürünleri yetiştirmeyi tercih edersiniz, Neden?

- a) Pamuk
- b) Soya
- c) Buğday
- d) Mısır
- e) Sebze
- f) Diğer.....

18. Herhangi bir tarımsal kooperatife üye misiniz ? a) Evet b) Hayır

19. Doğrudan Gelir Desteği uygulamasını nasıl buluyorsunuz?

- a) Çok olumlu b) Olumlu c) Ne olumlu ne olumsuz d) Olumsuz
e) Çok olumsuz f) Fikrim yok

E. KAVUN ÜRETİCİ SORUNLARI

1. Toprak hazırlığı ve dikiminde karşılaşılan sorunlar

- a) Toprak hazırlığının zamanında yapılmaması c) Alet- makina sorunu
b) Toprak hazırlığı ve dikim konusunda yetersiz bilgi d) Diğer.....

2. Gübrelemede karşılaşılan sorunlar

- a) Gübrenin zamanında atılmaması c) Alet- makina sorunu
b) Gübre fiyatlarının yüksek oluşu d) Gübreleme konusunda bilgi yetersizliği
e) Diğer.....

3. Tohumla ilgili sorunları

- a) Tohum temininin zamanında karşılanmaması c) Tohumun kalitesindeki sorunlar
b) Tohum fiyatlarının yüksek oluşu d) Diğer.....

4. İlaçlamada karşılaştığı sorunlar

- a) İlaçlı mücadele konusunda yetersiz bilgi c) Alet-makina sorunu
b) İlaç fiyatlarının yüksek oluşu d) Diğer.....

5. Sulamada karşılaştığı sorunlar

- a) Sulama konusunda yetersiz bilgi c) Alet-ekipman yetersizliği
b) Su maliyetinin fazla oluşu d) Suyun yetersizliği
e) Diğer.....

6. Hasat sorunları

- a) Zamanında hasat yapılamaması b) Hasat ücretinin pahalı oluşu c) Hasat kaybı

7. Pazarlama sorunları

- a) Kavun fiyatlarının düşük oluşu
b) Depolama imkanının olmaması
c) Kavun taşıma masraflarının yüksek oluşu
d) Borç nedeniyle hasat sonu ürünü hemen satma zorunluluğu
e) Aracıların fazlalığı
f)
Diğer.....

8. Kredi sorunları

- a) Kredinin yetersizliği c) Kredinin zamanında temin edilememesi
b) Kredi faizi d) Kredi temininde bürokrasi fazlalığı
e) Diğer.....

9. Üretici olarak devletten beklentileriniz nelerdir?

.....

F. ÜRETİM TEKNİĞİ

1. Ekimden ya da dikimden önce kaç defa sürüm yapıyorsunuz?

2. Taban gübresi uyguluyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

3. Uyguluyorsanız, hangi gübreyi, ne kadar uyguluyorsunuz ?

4. Organik gübre kullanıyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

5. Yeşil gübreleme yapıyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

6. Üretim öncesi toprak analizi yaptırıyor musunuz ?

a) Evet b) Hayır

7. Kavun yetiştirdiğiniz arazinin toprak yapısı nedir?

8. Hangi çeşidi kullanıyorsunuz ?

9. Tohum temininde karşılaştığınız sorunlar var mı, varsa bunlar nelerdir?

10. Fide ile mi, tohum ile mi üretim yapıyorsunuz ?

a) Fide b) Tohum

11. Fideyi nereden temin ediyorsunuz?

a) Kendi işletmenizden b) Fideci firmalardan c) Diğer

12. Aşılı fide kullanıyor musunuz ?

a) Evet b) Hayır

13. Düze mi seddeye mi dikim yapıyorsunuz ?

a) Düze b) Seddeye

14. Sıra arası ve sıra üzeri dikim mesafesi ne kadardır?

15. Dikimden sonra tünel yapıyor musunuz ?

a) Evet b) Hayır

16. Plastik örtü olarak ne kullanıyorsunuz?

17. Çift kat örtü kullanıyor musunuz? a) Evet b) Hayır

18. Tünel tipi olarak ne kullanıyorsunuz?

a) Mini tünel b) Alçak tünel c) Yüksek tünel

19. Plastik örtü kullanıyorsanız havalandırmayı nasıl yapıyorsunuz ?

20. Malç yapıyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

21. Yetiştiricilik dönemi boyunca kaç defa çapalama yapıyorsunuz?
.....
22. Düzenli olarak sulama yapıyor musunuz ?
a) Evet b) Hayır
23. Hangi sulama sistemini kullanıyorsunuz ?
a) Yağmurlama b) Damla c) Karık d) Diğer
24. Kaç defa sulama yapıyorsunuz?.....
25. Hangi kaynakaktan su kullanıyorsunuz?
a. Kendi kuyusu
b. DSİ kuyusu
c. Yüzeysel sular
26. Gübreyi kaç defada ve hangi aşamalarda veriyorsunuz ?
.....
27. En çok hangi gübreyi kullanıyorsunuz ?
.....
28. Üst gübreyi nasıl uyguluyorsunuz ?
a) Serpme b) Bant c) Sulama suyu ile (fertigasyon)
29. En çok hangi hastalıklarla karşılaşıyorsunuz ?
.....
30. En çok hangi zararlılarla karşılaşıyorsunuz ?
.....
31. Hastalık ve zararlılarla ne şekilde mücadele ediyorsunuz ?
.....
32. Yetiştirme süresince ne sıklıkta ve kaç defa zirai ilaç kullanıyorsunuz ?
.....
33. Kullanacağınız ilacı kime danışarak alıyorsunuz ?
a) Ziraat mühendisine b) İlaç bayisine c) Diğer
34. İlaçlamayı günün hangi saatinde yapıyorsunuz ?
.....
35. İlaç kullanımı ile hasat dönemine dikkat ediyor musunuz?
a) Evet b) Hayır
36. Hasada ne zaman başlıyorsunuz ve kaç kırırda bitiriyorsunuz?
.....
37. Hasadı erkene almak için herhangi bir uygulama yapıyor musunuz?
a) Evet b) Hayır
38. Dekara ne kadar verim alıyorsunuz ?
.....
39. Her yıl üst üste kavun yetiştiriciliği yapıyor musunuz ?
a) Evet b) Hayır
40. Aynı tarla üzerinde kaç yıl arayla Kavun yetiştiriciliği yapıyorsunuz?
.....
41. Kavun yetiştirdiğiniz arazide son beş yılda hangi ürünler üretilmiştir?
.....

43. Ürün sigortası yaptırıyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

Evet ise çeşidi:.....

44. Herhangi bir kooperatif ya da birliğe üye misiniz?

- a) Evet (Belirtiniz.....) b) Hayır

45. İyi tarım uygulamaları hakkında bilginiz var mı?

- a) Evet b) Hayır

46. HACCP (Kritik Kontrol Noktalarında Tehlike Analizi) ve EUREPGAP hakkında bilginiz varmı?

- a)Evet b)Hayır

46. Organik yetiştiricilik hakkında bilginiz var mı?

- a)Evet b)Hayır